

Фахриддини Ироқӣ

МУНТАХАБИ
ҒАЗАЛИЁТ

Душанбе - 2004

Донишқадаи озоди Исмоили Сомонӣ

Фахриддини Ироқӣ

МУНТАХАБИ ҒАЗАЛИЁТ

Мураттиб ва муаллифи пешгуфтору
тавзеҳот Бадриддин Мақсудов

Душанбе - 2004

Фахриддини Ироқӣ дар таърихи газалсарой ба забони
форсӣ-тоҷикӣ аз шуарои бузурги сӯфимашраб буда, дар
садаи XIII зиндагӣ ва фаъолият кардааст.

Дар ин маҷмӯа як саду бист газали равону
пурмуҳтавои шоир аз девонаш гулчин шудааст

Китоб барои донишомӯзони факултаҳои
суханшиносии макотиби олӣ ва алоқамандони каломи
манзуму шефтагони газали ошиқонаи ирфонӣ пешниҳод
мешавад.

Таҳти назари профессор
Худой Шарифов

МУАСССАИ ДАВЛАТИИ	
КИТОБХОНАИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН	
255960	Тоҷик 1

ШАЙДОИ ИШҚ

✓ Фахриддини Ироқӣ барои мардуми тоҷик шоири ноошно нест. Соҳибдилону маънишиносон то андозае аз намунаи ҷавҳари сухани ин шоири дилсӯхтаву ошиқи Ҳақ шиносӣ доранд. Муғанниёну сарояндагони номии халқи тоҷик, чун Акашариф Ҷӯраев, Зафар Нозимов, Одина Ҳошимов, Ҷӯрабек Муродов ва дигарон ғазалҳои дилнавозу ҷонгудози Ироқӣ, аз қабилӣ “Шод кун ҷони ман, ки ғамгин аст”, “Нахустин бода, к-андар ҷом карданд”, “Боз дилам айшу тараб мекунад”, “Кучой, эй зи ҷон хуштар, шабат хуш бод, ман рафтам” ва ғайраро бо савти хушу лаҳни гуворо дар камоли ҳунаrmандӣ месароянд ва туфайли онҳо гӯшу хуши тоҷикони имрӯзӣ бо таровишҳои табъи ин шоири ориф унс гирифтаанд. Бадехист, ки бархе аз ин сурудаҳо бо роҳи суннат аз овозхонҳои салаф ба забони ҳофизони мазбур расидаанд.

Адабиётшиноси тоҷик А. Девонакулов чанде аз ғазалҳои дилошӯби Ироқиро дар тазкираи “Гулшани адаб” (Ҷ.2.-Душанбе: Ирфон, 1975. -Саҳ. 105-112) мунташир сохта буд. Аммо то кунун дар Тоҷикистон маҷмӯаи ғазалиёти Ироқӣ дар шакли китоб ҷоп нашудааст, то дили хонандагони тоҷикро аз амвоҷи дарёи хурӯшони андешаву эҳсосоти пурназокати Ироқӣ сероб карда бошад. Яке аз сабабҳои асосии ин ҳолатро метавон дар он донист, ки ғазалҳои шоир дар мавзӯоти ишқи илоҳӣ суруда шуда ва дар онҳо умдатан

гояву афкори фалсафаи тасаввуфии ваҳдати вучуд инъикос гардидаанд. Ва ҷои эътироф аст, ки ҷунин андешаҳо дар ғазалиёти Ироқӣ нисбат ба шоирони дигари сӯфимашраби мо ошкоротару бебоконтар ва баландпарвозтар ба риштаи баёни шоирона кашида шудаанд. Аммо ин гуна зухурот дар замони то даҳдувоздаҳ соли пеш аз ин ба масобаи адабиёти иртиҷоӣ талаққӣ мешуд ва мавқеи таҳаммули мафкураи яккатозу ситезандаи шӯравӣ қарор гирифта наметавонист. Ба ҳамин иллат оммаи васеи хонандагони тоҷик аз ҷакидаҳои таъби саршору равони ин шоири муктадири ғиногӯ камбаҳра мондаанд. Шукр, ки альон меъёру ченакҳои таҳмили моддигароёнаи бединӣ ва якнигоҳии иҷборӣ аз рӯйи фарҳангу адаби гузашта барчида шудаанд. Шоирони касбие амсоли Ироқӣ акнун комилан ҳақ пайдо карданд, ки дар радифи адибони бузурги ғазалсарои гузаштаи мо назири Саъдии Шерозӣ, Ҳофизи Шерозӣ, Камоли Хучандӣ, Абдуррахмони Ҷомӣ ва соири онҳо ҳаёти маънавии ҷовидонаи худро бе биму ҳарос идома бахшанд. Беҳуда нест, ки имрӯз дар собиқ ҷамоҳири шӯравӣ адибоне мисли Ироқиро ба истилоҳи “муаллифони баргардонидашуда” (возвращённые авторы) ёд мекунанд. Биноан, вақти он аст, ки Ироқӣ ва эҷодиёти ӯ низ ба усули айнӣ, яъне бидуни таҳрифу таҳмил таҳқиқ ва ба хонандагон муаррифӣ шавад.

Пас, ин Ироқии ғазалсаро кист ва тафсили зиндагонии ӯ чӣ гуна аст? Шарҳи ҳоли ӯро дар шакли хеле ихтисор, тавре ки муқаддима, бояд, ҷунин баён кардан шояд: Исми шоир Иброҳим, лақабаш Фаҳриддин, номи падараш Бузургмеҳр, номи бобояш Абдулғаффор ва

Ироқӣ нисбаи ӯст, ки ҳамзамон таҳаллуси шоирии вай мебошад.

Фахриддини Ироқӣ соли 1213 милодӣ дар Кимчон ё Кумичон ном деҳаи тобеи Ҳамадон, ки яке аз шаҳрҳои марказии Ироқ маҳсуб мешуд, дар хонаводаи шахси марбути аҳли илму китоб ба дунё омадааст. Гузаштагони Ироқӣ ва бародаронаш ҳама олимони шаръ буда, дар байни мардум аз эътибори хос бархурдор будаанд. Ироқӣ, ки дар синни панҷсолагӣ ба мактаб рафт, бо ҳофизаи бағоят қавии худ аз ҳамсабақонаш тафовут дошт. Ӯ дар андак муддат Қуръонро ҳифз кард. Азбаски дорои овози хушу фораи ҳам буд, зуд миёни анҷуман ба ҳайси қории хушсадо иштиҳор ёфт. То синни 17-солагиаш тамоми улуми ақливу нақлии он рӯзгорро фаро гирифта, баъдан дар мадрасаи Ҳамадон ба таълиму тадрис машғул шуд.

Рӯзе иддае аз каландарони сайёр ба Ҳамадон ворид шуданд ва бо шӯру шааф самоъ карданд. Бо дидани ин ҳолат дар рӯҳияи Ироқӣ гардиши бузург ба вучуд омад ва беихтиёр ба чамъияти онҳо пайваст ва ному нангро пушти сар гузошта, аз зодгоҳи худ бадар рафт. Ин ҳодиса, яъне ҷалби Ироқӣ аз ҷониби каландарон на танҳо тарзи зиндагӣ, балки масири фикрии Ироқиро ҳам тағйир дод ва сафари ӯ дар ҷамоати эшон на фақат сафари ҷисмонӣ, балки оғози сафари маънавии ӯ ба диёри Ишқ ҳам буд. Ироқӣ пас аз ду соли саргардонӣ ба Мӯлтонӣ Ҳиндустон расид ва ба хидмати шайх Баҳоуддини Закариёи Мӯлтонӣ (1170-1268), ки муассиси фирқаи сӯҳравардияи қораи Ҳинд буд, баргузида шуд. Аммо Закариёи Мӯлтонӣ ӯро бозпас ба Мовароуннаҳр назди шайхи машҳур Бобо Камоли Ҷандӣ фиристод. Ӯ дар хонақоҳи шайхи мазкур сайри сулуки олами маънавӣ кард ва эҳтимол дар ҳамон ҷо шурӯъ ба изҳори отифаи ошиқона ва эҳсосоти пурсӯзи орифона дар либоси ғазал

карда бошад.

Ироқӣ пас аз муддате боз ба хидмати Баҳоуддини Закариёи Мӯлтонӣ ба Мӯлтон омад ва хирқаи иршод аз дасти ӯ пӯшид ва ҳам бо иродаи ӯ духтари вай - Нурбибиро ба ақди никоҳи худ даровард. Ироқӣ аз ин издивоҷ соҳиби писаре шуд ва ӯро ном Кабириддин ниҳод. Фаҳриддини Ироқӣ 17 сол дар хонақоҳи Закариёи Мӯлтонӣ ба сар мебарад, то соли 1268 м. ин пири мӯлтонӣ вафот кард. Ироқӣ мутобиқи васияти Закариёи Мӯлтонӣ ҷонишини ӯ интиҳоб мешавад, аммо ҳасудону рақибон зидди Ироқӣ иғво барангехтанд ва султони Дехлиро муқобили ӯ шӯрониданд. Ироқӣ чун ин ҳол дид, аз Ҳинд фирор кард.

Ӯ бо чанде аз муридони содиқи худ роҳи Ҳичозро пеш гирифт. Дар роҳи сафар ба ҳар шаҳре, ки мерасид, бузургони он ҷо ӯро бо эъзозу эҳтиром пазироӣ менамуданд. Ироқӣ пас аз зиёрати Каъба озими Осиёи Хурд шуд ва дар Қуния ба хонақоҳи шайх Садриддини Қунявӣ (ваф. 1275 м.) фуруд омада, аз дарсу баҳсҳои ӯ баҳраҳо бардошт ва бар асари таълимоти ӯ бо назарияи ваҳдати вучуди Ибналарабӣ (1165-1240 м.) комилан ошно шуд ва пайрави росихи ақоиди ӯ гардид. Ироқӣ бо урафои бузурги он сарзамин, аз ҷумла бо Мавлоно Ҷалолиддини Румӣ ошноиву наздикӣ пайдо кард. Бо гузашти замон Ироқӣ дар он диёр иштиҳор ёфт ва муридони зиёде аз хосу ом гирди ӯ ҷамъ шуданд. Аз ҷумла, Муиниддини Парвона-волии Рум муриду иродатманди собитқадами ӯ гардид, ба ҳадде, ки агар рӯзе ба хидмати шайх Ироқӣ намерафт, он рӯзро аз умри худ намеҳисобид. Ӯ дар Тавқот ном мавзеи Рум хонақоҳе сохта дар ихтиёри Ироқӣ гузошт.

Дар соли 1277 м. Муиниддини Парвона барои сиёсати зиддимуғулиаш аз тарафи Ибқохони муғул ба қатл расид.

Ва чанде баъд Ахмади Тагудор (бародари Ибко) Шамсиддини Чувайнии Соҳибдевроно волии Осиёи Хурд тайин кард. Вақте ки ӯ ба Тавкот ворид шуд, муддате бо Ироқӣ мусоҳиб гардид ва байни онҳо дӯстиву қаробат ба вучуд омад. Дар ин миён аз ҷумлаи ҳасудону бадхоҳони шоир ба Қанқиртой - бародари Ахмади Тагудор мерасонанд, ки гӯё ҳазинаи Муиниддини Парвонаи мактул пеши шайх Фаҳриддини Ироқист. Қанқуртой қасди озори Ироқӣ кард, аммо Шамсиддини Чувайнӣ қаблан шоирро аз қазия огоҳ сохта таҳрик кард, то аз хоки Рум берун равад. Бад-ин тартиб Ироқӣ аз Осиёи Хурд раҳти сафар баст ва ба Қоҳира - пойтахти Миср ворид шуд. Ӯ дар соли 1286м. аз Қоҳира ба Димишқ - маркази Сурия омад ва он ҷо бо иззату икромии тамом истиқбол шуд. Замоне пас дар соли 1287 м. Кабиридин - писари ягонаи Ироқӣ дар талаби падар аз Мӯлтон ба Димишқ омад ва ба дидори қиблагоҳи худ мушарраф гардид. Ироқӣ пас аз чанде дар синни 78-солагӣ аз дунё раҳт баст. Ин воқеа 23 ноябри соли 1289 м. рух дод. Ҷасади ӯро дар гӯристони Солтхияи Димишқ паҳлӯи қабри Муҳиддин Ибналарабӣ ба хок супоридаанд.

Тавре ки пештар арз шуд, Фаҳриддини Ироқӣ тибқи суннати хонаводагӣ дар ибтидо олиму мударрис буд, вале дар овони ҷавонӣ бо рӯҳу равони ҳассосаш худро ба ҳалқаи тасаввуф андохт. Ин ҳолу рафтори Ироқӣ шабеҳи вазъи феъли муосири бузургаш Ҷалолиддини Румист. Ироқӣ низ мисли Мавлонои Рум улуми зохирро пурра фаро гирифта, ба мақоми мударрисӣ расида буд. Аммо ӯ ҳам монанди Румӣ қилу қоли мадрасаро раҳо карда, ба тасаввуф рӯ овард.

Дар чунин рафтори Ироқӣ муҳиту иҷтимоӣ сӯфипарвари замонаро низ бояд омили созанда ҳисобид, зеро асри XIII дар рӯзгори маънавии мардуми мусалмон, хосса ақвоми эронитабор, айни авҷи равнақи афкори сӯфиёна буд. Ироқӣ бо шуарову уламову урафои барӯманде чун Шаҳобиддини Сӯҳравардӣ, Шамси Табрезӣ, Ҷалолоиддини Румӣ, Садриддини Қунийавӣ, Авҳади Мароғай, Қутбиддини Шерозӣ, Начмиддини Розӣ, Баҳоуддин Қонеи Тӯсӣ, Саъдии Шерозӣ, Сирочиддини Урмавӣ ҳамзамон буда, бо бархе аз онҳо ҳамнишиниву табодули афкор дошт. Аз зиндагонии пурмӯҷарои Ироқӣ ҳам пайдост, ки ӯ мисли маҷзубони мӯҷаррад ё абтар нобурда ранҷ ба ганҷ нарасидааст. Ӯ тамоми манозили тасаввуфро убур карда, ба мақомоти сулуку ҷазба расидааст. Ҳамин аст, ки ҳангоми дар кайди ҳаёт буданаш аз ҷумлаи машоиху ақоби сутурги сӯфия шинохта шуд ва ақоиду афкораш на фақат ба муридони хонақоҳиаш, балки ба ҳар тоифа мардуми соҳибзавқ – воизон, адибон, донишмандон, тоҷирон, ҳатто ба зимомдорони сиёсати вақт саҳт муассир меафтод. Дар ин хусус дар маъхазҳо ҳикояву ривоятҳои зиёде нақл шудаанд, ки шӯҳиди гӯёи ҳамин ҳақиқатанд.

Шайх Фаҳриддини Ироқиро аз овони наврасиаш таъби равони суҳанвариву шоирӣ мутарофиқ буд. Ӯ дар тамоми эҷодиёташ ишқи ҳақиқиро сурудааст. Дар ин бора ҳудаш гуфтааст:

*Дар ҷаҳон ғайри ишқ напсандам,
Ишқбозист расму ойинам.*

Гарчи Ироқӣ андешаҳои борки ирфонии ҳудро дар навъҳои гуногуни шеърӣ, амсоли қасида, китъа, таркиббанд, тарҷеъбанд, рубоӣ, маснавӣ тавонистааст,

таҷассум намояд ва дар ин ҷода асари насрии шоиронаву тақондиҳандае монанди “Ламаот”-ро низ ба зевари таҳрир оварад, бо ин ҳама истеъдоду маҳорати суҳангустарии ӯ беш аз ҳама дар эҷоди ғазал зоҳир гаштааст.

Бале, Ироқӣ шоири касбии ғазалсарост ва ин қарихаи эҷодгарии ӯро кулли суҳансанҷони гузаштаву имрӯзӣ эътироф намудаанд. Ироқии зебописанду зебопараст таассуру тасаввур, ҳаяҷону изтироб, ғаму ҳасрату дарди ширини ошиқона ва соири ҷилову ҷазбаҳои рӯҳнавозу гуворандаи ишкро бо рашаҳоти қалами мӯъҷизакораш рангобаранг ба тасвир гирифтааст.

Аслан, ишк ба Ҳақиқати кул, яъне ишк ба ҳар чӣ ҳаст, мебошад. Бинобар ин дар назари нозукбини шоир ҳама чиз ва ҳама падидаҳои олами атроф латифу зебову ҷаззобу дилкашанд. Ироқӣ ҳамаи зебоҳои олам ва паҳлӯҳои гуногуни муқаддасоту арзишҳоро атвори одамиро аз партави нури ҷароғи ишк дидаву натиҷагирӣ кардааст. Аз ин рӯ, ишкро арҷ гузоштаву ситудааст. Ба андешаи шоир, ҳар касе, ки дар қошонаи дилаш ишк дорад, ӯ сидку вафо, муруввату шафқат, шарофату ҳилм, хуллас, одамият дорад ва роҳаш ба сӯи камолоту дурахшандагист. Ва баръакс, касе, ки дилашро маъвои ишк нест, фазоиلى инсонӣ ҳам дар ӯ нест. Ироқӣ дар ғазале фармудааст:

Ҳар диле, к-ӯ ба ишк моил нест,

Ҳуҷраи дев хон, ки он дил нест.

Дили беишк ҷашми бенур аст,

Худ бад-ин ҳоҷати далоил нест.

Ироқӣ шоирест вораста аз банди тааллуқоти моддӣ. Шеърӣ ӯ ба масобаи ойина аст, ки дар он рӯҳи шаффофи ин шоир инъикос ёфтааст. Сухани ӯ сухани ишк, сӯз, гудоз

ва дард аст.

Лизо, Ироқӣ аз хилоли ашъораш чун хӯшачини мазрааи ишк намоён аст. Ишқи кайҳонӣ ва ишқи илоҳие, ки Ироқӣ бо баёни ҷонсӯз тараннум кардааст, ҷанбаи ниҳоят қавии ахлоқӣ дорад, зеро аз роҳи ин ишк рафтан, мурод дарёфтани Ҳақиқат аст ва он ҳаргиз бидуни ҳештаншиносии инсон муяссар намешавад. Пас, дар зинаи аввал шинохти ҳақиқати сиришти инсон қарор дорад, ки аҳамияти амалии он худро огоҳона мунҳасир кардан дар маҳдудии ахлоқи ҳамида ва аъмоли писандида аст.

Аз тарзи зиндагонӣ ва мундариҷаи ғоявии эҷодиёти шоир маълум мешавад, ки ӯ зидди ҳирси дунёву сарвату ҷоҳталабист. Такаббуру тафохур, риёкориву худнамоӣ, коҳиливу танпарварӣ ва дигар хисоли аммораро ба ҷашми таҳқир дидааст. Ӯ дар ғазалҳояш ишқи поку беолоиш, ростиву садоқат, тавозӯву хоксорӣ, шафқату мурувват, самимияту суботкорӣ, сабру шикебой, азму иродаи қавӣ ва билоҳира, озодии ботинии шахсу эҳтиром ба шахсият ва сулҳи кулро тарғиб намудааст. Ба ақидаи ӯ, сарчашмаи ҳамаи ҷунин зухуроти нек, ки инсон дар тинату табиати худ бояд парвариш диҳад, Ишк аст. Партави нури Ишк дилҳоро гармӣ ва зиндагиро маънӣ мебахшад. Аз ин мавқеъ ӯ муқобили ҳама гуна зухуроти ҷабру истибдод буда, имтиёзи як динро бар адёни дигар ҳам қабул надоштааст. Ироқӣ эҷодкори башардӯст аст. Ӯ шоири хушзавку мутафаккири нодирагуфторест, ки дар миқёси фарҳанги ҷаҳонӣ падидаи зудгузар нест, балки мақому манзалаташ дерпову устувор хоҳад буд.

Дар ғазалҳои Ироқӣ умлатан се чиз: аввалан, консепсияи пантеизми ваҳдати вучуд, сониян, ҳикмати сӯфиёнаи инсонӣ комил ва солисан фалсафаи ишк дар пайвастагӣ бо ҳамдигар ва дар перояи бадеият ифода

шудаанд. Хунари шоирии ин орифи ошиқ дар он аст, ки паёму нукоти ошиқии мастонаи худро ғайримустақим, ғайриодӣ, мармузу мухайял, вале дур аз тасаннӯву такаллуф ва бо камоли фасоҳату ҳарорати хос адо мекунад.

Бино бар ин вижагиҳо ғазалиёташ дар қалбу рӯҳи хонанда зуд таъсир мегузорад ва дар вучудаш оташи ишқ афрӯхта, силсилаи шавкро ба чунбиш меоварад. Гузашта аз ин ғазалҳои шоир мамлу аз ҳаяҷоноти рӯҳии ошиқӣ, бепарвоест, ки чашмаш онро мебинад, ки ишқ мехоҳад ва гӯшаш онро мешунавад, ки ишқ металабад ва забонаш забони ишқ аст. Ҳамин аст, ки гудозаҳои дили Ироқӣ - ғазалҳои пуршӯри ӯ шурӯъ аз замони ҳудаш нукли маҳфилҳои ошиқпешагони соҳибдил будааст.

Ироқӣ дар шеър шабеҳи чашмасори мусаффои хушкнашавандаи кӯҳистон мечӯшад ва аз дер боз боги дилҳои меҳрогинро сероб карда меояд.

Дар ин маҷмӯа 120 адад ғазалҳои хушоҳангу пурмаъно ва зебову дилнишини Ироқӣ интиҳоб шудаанд, то бошад, ки дидаҳоро нур ва дилҳоро огоҳиву сафо бахшанд.

Бадриддин Мақсудов

Ҳар саҳар сад лобаву зорӣ кунам пеши сабо,
То зи ман пайгоме орад бар сари кӯйи шумо.
Бод мепаймоҷаму барбод умре медихам,
Варна бар хоки дари ту раҳ кучо ёбад сабо.
Чун надорам ҳамдаме, бо бод мегӯям сухан,
Чун наёбам марҳаме, аз бод мечӯям шифо.
Оташи дил чун намегардад зи оби дида кам,
Медамам боде бар оташ, то батар сӯзад маро.
То магар хокистаре гардам, ба боде баршавам,
Вораҳам з-ин тангнои меҳнатободи бало.
Мурдану хоке шудан беҳтар, ки бе ту зистан,
Сӯхтан хуштар басте, к-аз рӯйи ту будан чудо.
Худ надорад бе руҳи ту зиндагонӣ роҳате,
Зиндагонӣ бе руҳи ту марг бошад бо ано.

Надидам дар чаҳон коме, дарего,
Бимондам бе саранҷоме, дарего.
Гуворанда нашуд аз хони гетӣ
Маро чуз ғусса ошоме, дарего.
Нашуд аз базми васли хубрӯён
Насиби бахти ман ҷоме, дарего.
Маро дур аз рухи дилдор дардест,
Ки онро нест ороме, дарего.
Фурӯ шуд рӯзи умрам, бар наёмад
Аз он ширин лабаш коме, дарего.
Дар ин уммед умрам рафт, к-охир
Кунад ёдам ба пайғоме, дарего.
Чу во дидам, Ироқӣ назди он дӯст
Намеарзад ба дашноме, дарего.

Сар ба сар аз лутф чонӣ, сокиё,
Хуштар аз чон чист, онӣ сокиё.
Майли дилҳо ҷумла сӯйи рӯйи туст,
Рав, ки ширин дилситонӣ, сокиё.
З-он ба чашми ман дарой дам ба дам,
К-аз сафо оби равонӣ, сокиё.
Аз майи ҳусн арчи сармастӣ, макун
Бо ҳарифон саргаронӣ, сокиё.
Ваъдае медеҳ, агарчи қач бувад,
К-аз баҳона дар гумонӣ, сокиё.
Бар лаби худ бўса деҳ, он гаҳ бубин
Завқи оби зиндагонӣ, сокиё.
Аз латофат дарнаёбад кас туро,
З-он яқинам шуд, ки чонӣ, сокиё.
Гӯши чонҳо пургуҳар шуд, з-он ки ту
Аз сухан дур мечаконӣ, сокиё.
Дар дилу чашмам зи ҳусну лутфи хеш
Ошкорову ниҳонӣ, сокиё.
Нест дар олам Ироқиро даме
Бар лаби ту комронӣ, сокиё.

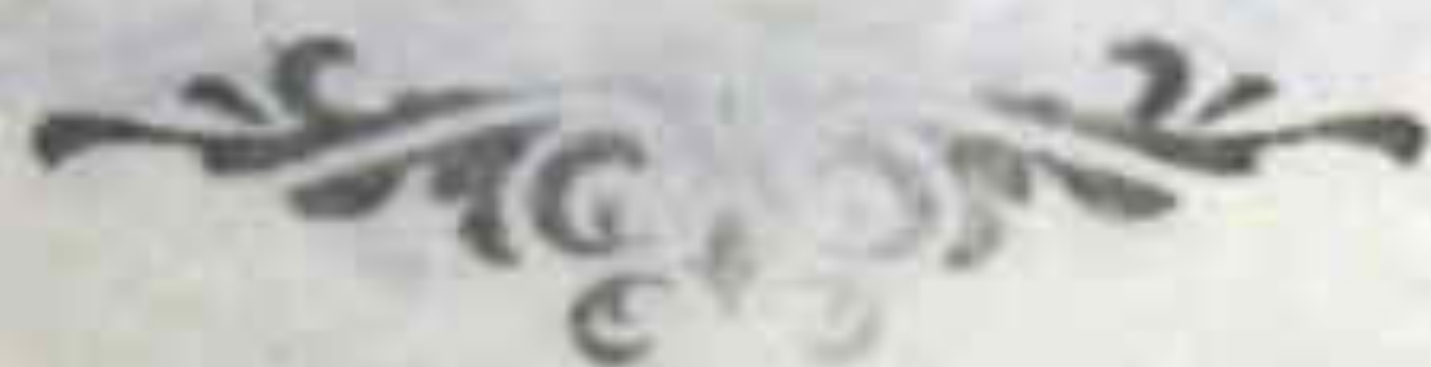
Масти хароб ёбад ҳар лаҳза дар харобот
Ганҷе, ки он наёбад, сад пир дар муноҷот.
Хоҳӣ, ки роҳ ёбӣ бе ранҷ бар сари ганҷ,
Мебез ҳар саҳаргаҳ хоки дари харобот.
Як зарра гар зи он хок дар чашми ҷонат афтад,
Бо сад ҳазор хуршед афтад туро мулоқот.
В-ар акси ҷоми бода ногоҳ бар ту тобад,
Н-аз хеш гардӣ огаҳ, н-аз ҷом, н-аз шуоот.
Дар беҳудиву мастӣ ҷое расӣ, ки он ҷо
Дарҳам иборати ту, пай гум кунад ишорот.
То гум нагардӣ аз худ, ганҷе чунин наёбӣ,
Ҳоли чунин кӣ ёбад нагзашта аз мақомот.
То кай кунӣ ба одат бар савмаа ибодат?
Куфр аст зӯҳду тоат, то нагзарӣ зи одот.
То ту зи худ нарастӣ в-аз дасти худ наҷастӣ
Медон, ки мепарастӣ дар даёр Уззиву Лот.
Дар савмаа ту донӣ, мекӯш то тавонӣ
Дар майкада раҳо кун аз сар фузули томот.
Ҷон боз дар харобот, то ҷуръае биёбӣ,
Мафрӯш зӯҳд, ки ин ҷо камтар харанд томот.
Лабташна чанд бошӣ бар соҳили таманно,
Андоз хештанро дар баҳри бенихоёт.
То гум кунад нишонат дарёи бенишонӣ,
То даркашад ба комат яшқи наҳанги ҳолот.
Чун ғарқа шуд Ироқӣ, ёбӣ ҳаёти боқӣ,
Асрори ғайб бинӣ дар олами шаҳодот.

Аз майкада то чӣ шӯр бархост,
К-андар ҳама шаҳр шӯру ғавғост?
То чашми бутам чӣ фитна ангехт,
К-аз ҳар тарафе хурӯш бархост?
То чоми лабаш кадом май дод,
К-аз чуръа-ш ҳар кӣ ҳаст шайдост?
Соқӣ, назаре, ки масти ишқам
В-он бода ҳанӯз дар сари мост.
В-он наъраву шӯр ҳамчунон ҳаст
В-он шефтагӣ ҳанӯз барчост.
Боре ба назорае бурун ой,
К-он рӯйи ту аз дари тамошост.
Пинҳон чӣ шавӣ, ки акси рӯят
Дар чоми ҷаҳоннамой пайдост.
Гул гар зи рухи ту ранг н-овард,
Ранги рухаш, охир аз чӣ зебост?
В-ар на ба ҷамоли ту назар кард,
Чашми хуши наргис аз чӣ раъност?
То ёфт бунафша бӯйи зулфат,
Моро ҳама майл сӯйи саҳрост.
Моро чӣ зи боғу лолаву гул,
Аз ҷом ғараз майи мусаффост.
Ќуз ҳусни ҷамоли ту набинад,
Аз гулшану лола ҳар кӣ биност.

Ногаҳ аз майкада фиғон бархост,
Нола аз чони ошиқон бархост.
Шарру шӯре фитод дар олам,
Ҳойу хуйе аз ину он бархост.
Қоме аз майкада равон карданд,
Пеши ӯ сад равон, равон бархост.
Қуръае рехтанд бар сари хок,
Шӯру ғавғо зи қуръадон бархост.
Сухани қуръа ошиқе бишнид,
Наъра зад в-аз сари ҷаҳон бархост.
Бахти ман чун шунид он наъра,
Сабук аз хоби саргарон бархост.
Қуръа бо хок дар ҳадис омад,
Гуфтугӯйе аз он миён бархост.
Ғашт бедор ҷашми дил чу маро,
Олам аз пеши ҷисму ҷон бархост.
Хостам, то зи хоб бархезам,
Бингарам, к-аз ҷӣ он фиғон бархост.
Буд бар пойи ман, Ироқӣ, банд,
Банд бар пой кай тавон бархост?

Аз парда бурун омад соқӣ қадаҳе дар даст,
Ҳам пардаи мо бидрид, ҳам тавбаи мо бишкаст.
Бинмуд рухи зебо, гаштем ҳама шайдо,
Чун ҳеч намонд аз мо, омад бари мо биншаст.
Зулфаш гираҳе бикшод, банд аз дили мо бархост,
Чон дил зи ҷаҳон бардошт, андар сари зулфаш баст.
Дар доми сари зулфаш мондем ҳама хайрон
В-аз ҷоми майи лаълаш гаштем ҳама сармаст.
Аз даст бишуд чун дил дар турраи ӯ зад чанг,
Ғарқа занад аз ҳайрат дар ҳар чӣ биёбад даст.
Чун силсилаи зулфаш банди дил хайрон шуд,
Озод шуд аз олам в-аз ҳастии ӯ худ раст.
Дил дар сари зулфаш шуд, аз турра талаб кардам,
Гуфто лаби ӯ: Хуш бош, инак бари мо пайваст.
Бо ёр хуше биншаст дил, к-аз сари чон бархост,
Бо ҷони ҷаҳон пайваст чон, к-аз ду ҷаҳон бигсаст.
Аз ғамзаву рӯйи ӯ гаҳ мастаму гаҳ хушёр,
В-аз турраву лаъли ӯ гаҳ нестаму гаҳ ҳаст.
Меҳостам аз асрор изҳор кунам ҳарфе,
З-ағёр битарсидам, гуфтам сухани сарбаст.

Соқӣ қадаҳи шароб дар даст,
Омад зи шаробхона сармаст.
Аз маҷлисиён хурӯш бархост,
К-он фитнаи рӯзгор биншаст.
Он тавбаи нодурусти моро,
Ҳамчун сари зулфи хеш бишкаст.
Моем кунуну нимчоне
В-он тир ниҳода бар кафи даст.
Он дил, ки аз ӯ хабар надорем,
Ҳам дар ҳами зулфи ӯст, гар хаст.
Девонаи рӯйи ӯст доим,
Ошуфтаи мӯйи ӯст пайваст.
Дар сояи зулфи ӯ биёсуд
В-аз неку бади замона вораст.
Чун дид шуои меҳри рӯяш,
Дарҳол зи соя рахт барбаст.
Дар соя маҷӯ дили Ироқӣ,
К-он зарра ба Офтоб пайваст

Чунин, ки ҳоли ман имрӯз дар харобот аст;
Майи мугона маро беҳтар аз муноҷот аст.
Маро чу май бираҳонад зи дасти хештанам,
Ба майкада шуданам, беҳтарини тоот аст.
Даруни Каъба ибодат чӣ суд, чун дили ман
Миёни буткада мавлои Уззиву Лот аст.
Маро, ки буткадаву мастаба мақом бувад,
Чӣ қойи савмааву зӯҳду вачду ҳолот аст.
Гилеми бахти касеро, ки бофтанд сиёх,
Сапед кардани он навъе аз муҳолот аст.
Кучост май, ки ба қон омадам зи дасти диле,
Ки пур зи шеваву солусу зарқу томот аст.
Агарчи аҳли хароботро зи ман нанг аст,
Маро ба сӯҳбати эшон базе мубоҳот аст.
Касе, ки ҳолати девонағони майкада ёфт,
Мақоми аҳли хирад наздаш аз хурофот аст.
Кунун мақоми Ироқӣ маҷӯй аз масҷид,
Ки ӯ барои яке чуръа дар харобот аст.

Сози тараби ишқ кӣ донад, ки чӣ соз аст?
К-аз захмаи он нӯҳ фалак андар таку тоз аст.
Овард ба як захма чаҳонро ҳама дар рақс,
Худ ҷону чаҳон нағмаи он парданавоз аст.
Олам чу садоест аз ин парда, кӣ донад,
К-ин парда чӣ парда-сту дар ин парда чӣ роз аст?
Розест дар ин парда, гар онро бишиносӣ,
Донӣ, ки ҳақиқат зи чӣ дар банди маҷоз аст.
Маълум кунӣ, к-аз чӣ сабаб хотири Маҳмуд,
Пайваста парешони сари зулфи Аёз аст.
Мӯҳточӣ ниёзи дили ушшоқ чаро шуд
Хусни руҳи хубон, ки ҳама моёи ноз аст?
Ишқ аст, ки ҳар дам ба дигар ранг барояд,
Ноз аст яке ҷову дигар ҷой ниёз аст.
Дар сурати ошиқ чу дарояд ҳама сӯз аст,
Дар қисвати маъшук чу ояд ҳама соз аст.
З-он шӯъла, ки аз рӯйи бутон хусн барафрӯхт,
Қисми дили ушшоқ ҳама сӯзу гудоз аст.
Роҳест раҳи ишқ, бағоят хушу наздик,
Ҳар раҳ, ки чуз ин аст, ҳама дуру дароз аст.
Масте, ки хароби раҳи ишқ аст, дар ин раҳ
Хоби хуши масти-ш, ҳама айни намоз аст.
Дар савмаа чун роҳ надоданд маро дӯш,
Рафтам ба дари майкада, дидам ки фароз аст.
Аз майкада овоз баромад, ки Ироқӣ,
Дарбоз ту худро, ки дари майкада боз аст!

Дар кӯйи харобот касеро, ки ниёз аст,
Хушёриву масти-ш ҳама айни намоз аст.
Ин ҷо напазиранд намозу вараъу зӯҳд,
Он-ч аз ту пазиранд дар ин кӯй, ниёз аст.
Асрори харобот ба ҷуз маст надонад,
Хушёр чӣ донад, ки дар ин кӯй чӣ роз аст.
То масти риндони харобот бидидам,
Дидам ба ҳақиқат, ки ҷуз ин кори маҷоз аст.
Хохӣ, ки даруни ҳарами ишқ хиромӣ,
Дар майкада бишнӣш, ки раҳи Каъба дароз аст.
Аз майкадаҳо нолаи дилсӯз баромад,
Дар замзамаи ишқ надонам, ки чӣ соз аст.
Дар зулфи бутон то чӣ фиреб аст, ки пайваст
Маҳмуд парешони сари зулфи Аёз аст.
З-он шӯъла, ки аз рӯйи бутон ҳусн барафрӯхт,
Ҷони ҳама муштоқон дар сӯзу гудоз аст.
Ҳон, то наниҳӣ пой дар ин роҳ ба бозӣ,
Зеро ки дар ин роҳ басте шебу фароз аст.
Чун бар дари хумхона маро роҳ надоданд,
Рафтам ба дари савмаа, дидам, ки фароз аст.
Овоз зи майхона баромад, ки Ироқӣ,
Дарбоз ту худро, ки дари майкада боз аст!

Турраи ёр парешон чӣ хуш аст,
Қомати дӯст хиромон чӣ хуш аст.
Хатти хуш бар лаби ҷонон чӣ нақӯст,
Сабза бар чашмаи ҳайвон чӣ хуш аст.
Аз майи ишқ диле масту хароб
Ҳамчу чашми хуши ҷонон чӣ хуш аст.
Дар харобот харобафтода
Дар ҳами зулфи парешон чӣ хуш аст.
Юсуфи гумшудаи моро бин,
К-андар он ҷоҳи занаҳдон чӣ хуш аст.
Лаззати ишқи бутам аз ман пурс,
Ту аз он беҳабарӣ, к-он чӣ хуш аст.
Ту чӣ донӣ, ки шакархандаи ӯ
З-он даҳони шакарuston чӣ хуш аст!
Чӣ шиносӣ, ки майу нуқл ба ҳам
Аз лаби он бути хандон чӣ хуш аст.
Гар бубинӣ, ки ба вақти мастӣ,
Лаби ман бар лаби ҷонон чӣ хуш аст.
Ёр соқиву Ироқӣ боқӣ,
Гар бувад айш бад-ин сон чӣ хуш аст.

Дар сарам ишки ту савдое хуш аст,
Дар дилам васлат таманное хуш аст.
Нолаву зории ман ҳар нимашиб
Бар дари васлат тақозое хуш аст.
То напиндорӣ, ки бе рӯйи хушат,
Дар ҳама олам маро ҷойе хуш аст.
Бо сагон гаштан маро шаб то ба рӯз
Гирди кӯйи ту тамошое хуш аст.
Гарчи мекоҳад ғамат ҷону дилам,
Ёди рӯят роҳатафзое хуш аст.
Дар дилам бингар, ки аз ёди рухат
Бӯстону боғу саҳрое хуш аст.
То Ироқӣ волаи рӯйи ту шуд,
Дар миёни халқ расвое хуш аст.

Шод кун чони ман, ки ғамгин аст,
Раҳм кун бар дилам, ки мискин аст.
Рӯй бинмой, то назора кунам,
К-орзуи ман аз ҷаҳон ин аст.
Дили бечораро ба васл даме
Шодмон кун, ки бе ту ғамгин аст.
Бе рухат дини ман ҳама куфр аст,
Бо рухат куфри ман ҳама дин аст.
Гаҳ-гаҳам ёд кун ба дашноме,
Сухани талх аз ту ширин аст.
Дил ба ту додаму надоништам,
Ки туро нозу кибр ҷаҳдин аст.
Бинавозиву пас биёзорӣ,
Охир, эй дӯст, ин чӣ оин аст?
Кина бигзору меҳрубонӣ кун,
Ки Ироқӣ на дархури кин аст.

Боз маро дар ғамат воқиаи ҷонӣ аст,
Дар дили зорам нигар то ба ҷӣ ҳайронӣ аст.
Дил, ки зи ҷон сер гашт, хуни ҷигар меҳурад,
Бар сари хони ғамат боз ба меҳмонӣ аст.
Чун дили тангам нашуд шод ба ту, як замон
Боз гузораш ба ғам, к-ӯ ба ғам арзонӣ аст.
Аз дили ман хун ҷакид, бар ҷигар обе намонд,
То зи ғамат дидаам дар гуҳарафшонӣ аст.
Оҳ, ки дар толеам боз парокандагист,
Бахти бад, охир бигӯ, к-ин ҷӣ парешонӣ аст?!
Рафт, ки будӣ маро кор ба сомон, дарег,
Навбати корам кунун бесарусомонӣ аст.
Субҳи висолам бимонд дар паси кӯҳи фирок,
Рӯзи умедам чу шаб тираву зулмонӣ аст.
Васли чу ту подшоҳ кай ба гадое расад?
Ҷустани васлат маро мояи нодонӣ аст.
Хез, дило, васл ҷӯ, тарки Ироқӣ бигӯ,
Дӯст мадораш, ки ӯ душмани пинҳонӣ аст.

Як лаҳза дидани рухи чононам орзуст,
Як дам висоли он маҳи хубонам орзуст.
Дар хилвате чунон, ки нагунчад касе дар он,
Як бор хилвати хуши чононам орзуст.
Ман рафта аз миёнаву ӯ дар канори ман,
Бо он нигор айш бад-ин сонам орзуст.
Чоно, зи орзуи ту чонам ба лаб расид,
Бинмой рух, ки кутти дилу чонам орзуст.
Як бор бўсае зи лаби ту рабудаам,
Як бори дигар он шакаристонам орзуст.
В-ар лаҳзае ба кӯйи ту ногоҳ бигзарам,
Айбам макун, ки равзаи ризвонам орзуст.
В-аз рӯйи он, ки равнақи хубон зи рӯйи туст,
Доим назораи рухи хубонам орзуст.
Бар бўйи он ки бўйи ту дорад насими гул,
Пайваста бўйи боғу гулистонам орзуст.
Савдои ту хуш асту висоли ту хуштар аст,
Хуштар аз ину он чӣ бувад, онам орзуст.
Имону куфри ман ҳама рухсору зулфи туст,
Дар банди куфр мондаву имонам орзуст.
Дарди дили Ироқиву дармони ман туй,
Аз дард бас малӯламу дармонам орзуст.

Чуз дидани рӯйи ту маро ройи дигар нест,
Чуз васли туам ҳеҷ таманнои дигар нест.
Ин чашми ҷаҳонбини маро дар ҳама олам,
Чуз бар сари кӯйи ту тамошои дигар нест.
В-ин ҷони мани шефтаро чуз сари зулфат,
Андар ҳама гетӣ сари савдои дигар нест.
Як лаҳза ғамат аз дили ман менашавад дур,
Гӯй, ки ғаматро чуз аз ин ҷойи дигар нест.
Як бўса рабудам зи лабат, дил дигаре хост,
Фармуд фироқи ту, ки фармойи дигар нест.
Ҳастанд туро ҷумла ҷаҳон волаву шайдо,
Лекин чу манат волаву шайдои дигар нест.
Ушшоқи ту гарчи ҳама ширинсуханонанд,
Аммо чу Ироқи-т шакарҳои дигар нест.

Хар диле, к-ӯ ба ишк моил нест,
Хучраи дев хон, ки он дил нест.
Зоғ, гӯ: Бехабар бимир аз ишк,
Ки зи гул андалеб гофил нест.
Дили беишк чашми бенур аст,
Худ бад-ин хочати далоил нест.
Бедилонро чуз остонаи ишк,
Дар раҳи кӯйи дӯст манзил нест.
Хар кӣ мачнун нашуд дар ин савдо,
Эй Ироқӣ, бигӯ, ки окил нест.

Ишқ Симургест, к-ӯро дом нест,
Дар ду олам з-ӯ нишону ном нест.
Пай ба кӯйи ӯ ҳамоно кас набурд,
К-андар он сахро нишони гом нест.
Дар бихишти васли ҷонафзои ӯ,
Ќуз лаби ӯ кас раҳиқошом нест.
Ќумла олам ҷуръачини ҷоми ӯст,
Гарчи олам худ бурун аз ҷом нест.
Субҳу шомам турраву рухсори ӯст,
Гарчи он ҷо к-ӯст, субҳу шом нест.
Ногаҳ аз рух гар барандозад ниқоб,
Сар ба сар олам шавад, ноком нест.
Эй сабо, гар бигзарӣ дар кӯйи ӯ,
Назди ӯ моро ҷуз ин пайғом нест.
Эй дилороме, ки ҷони мо туй,
Бе ту моро як нафас ором нест.
Ҳар касеро ҳаст коме дар ҷаҳон,
Ќуз лабат моро муроду ком нест.
Ҳар касеро ном маъшуқе, ки ҳаст,
Мебарад, маъшуқи моро ном нест.
То лабу чашми ту моро маст кард,
Нукли мо ҷуз шаккару бодом нест.
То дили мо дар сари зулфи ту шуд,
Кори мо ҷуз бо каманду дом нест.
Некбахтеро, ки дар ҳарду ҷаҳон
Дӯстии туст душманком нест.
Бо Ироқӣ дӯстӣ оғоз кун,
Гарчи ӯ дархурди ин инъом нест.

Дил, ки доим ишқ меварзид, рафт.
Гуфтамаш: Ҷоно, марав! Нашнид, рафт.
Ҳар кучо бўйи дилороме шунид,
Ё рухи хуби нигоре дид, рафт.
Ҳар кучо шаккарлабе дашном дод,
Ё нигоре зери лаб хандид, рафт.
Дар сари зулфи бутон шуд окибат,
Дар канори маҳваше ғалтид, рафт.
Дил чу ороми дили худ боз ёфт,
Як нафас бо ман наёромид, рафт.
Чун лабу дандони дилдорам бидид,
Дар сари он лаълу марворид рафт.
Ишқ меварзид доим, лочарам
Дар сари чизе, ки меварзид, рафт.
Боз кай ёбам дили гумгаштаро,
Дил, ки дар зулфи бутон печид, рафт.
Бар сари ҷону ҷаҳон чандин маларз,
Он кӣ шоистӣ, бад-ӯ ларзид, рафт.
Эй Ироқӣ, чанд з-ин фарёду сӯз,
Дилбарат ёре дигар бигзид, рафт.

Ох, ба якборагӣ ёр ками мо гирифт.
Чун дили мо танг дид, хона дигар ҷо гирифт.
Бар дили мо гаҳ-гаҳе дошт хаёлаш гузар,
Нимхаёлаш кунун тарки дили мо гирифт.
Дил ба ғамаш буд шод, рафт ғамаш ҳам зи дил,
Ғам ҷӣ кунад дар диле, к-он ҳама савдо гирифт.
Дидаи гирён магар бар чигарам об дид,
К-оташи савдои ёр дар дили шайдо гирифт.
Хушдилие доштам, бо дили пурдарди хеш,
Лашкари хичрон битохт дар сари ман ҷо гирифт.
Дину дилу ҳуши ман ҳар се ба тороч рафт,
Ҷону тану ҳар ҷӣ дид, ҷумла ба яғмо гирифт.
Ҳаҷр магар дар ҷаҳон ҳеҷкасери наёфт,
К-аз ҳама вомондатар, ҳеҷкасери гирифт.
Ҳеҷ касе дар ҷаҳон ёри Ироқӣ нашуд,
Лоҷарамаш ҳаҷри ёр бе касу танҳо гирифт.

Боз ҳачри ёр домонам гирифт,
Боз дасти ғам гиребонам гирифт.
Чанг дар домони васлаш мезадам,
Ҳаҷраш андар тохт домонам гирифт.
Ҷон зи тан аз ғусса берун хост шуд,
Меҳнат омад, домани ҷонам гирифт.
Дар ҷаҳон як дам набудам шодмон
З-он замон, к-андӯҳи ҷононам гирифт.
Оташи савдо-ш ногаҳ шӯъла зад,
Дар дили ғамгини сӯзонам гирифт.
То чӣ бад кардам, ки бад шуд ҳоли ман?
Ҳар чӣ кардам, оқибат онам гирифт.

Ох ба ҷаҳонро ги ёр камн мо тирифт
Маро гар ёр бинвозад-зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат
В-агар дармони ман созад-зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
В-ар аз лутфу карам як раҳ дарояд аз дарам ногаҳ,
Зи рух бурқаъ барандозад-зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
Дили зори маро, к-аз ғам набуда як нафас хуррам,
Гар аз меҳнат бипардозад-зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
Фироқи ёри бераҳмат, маро дар бўтаи меҳнат
Агар з-ин беш бигдозад -зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
Чунинам зор нагзорад, ба тиморем ёд орад
В-арам аз лутф бинвозад -зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
В-ар аз кӯйи фаромӯшон фироқаш рахт барбандад,
Висолаш Рахш дартозад-зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
В-агар бо лутфи худ гӯяд: Ирокиро бидеҳ коме,
Ки ҷони хаста дарбозад-зиҳӣ давлат, зиҳӣ давлат.
Ох ба ҷаҳонро ги ёр беҳасу дасто тирифт

Хар киро ҷоми май ба даст афтод,
Ринду қаллошу майпараст афтод.
Дилу дину хирад зи даст бидод,
Хар киро чуръае ба даст афтод.
Чашми майгуни ёр ҳар кӣ бидид,
Ночашида шароб, маст афтод.
В-он ки дил баст дар сари зулфаш,
Мохиосо миёни шаст афтод.
Лашкари ишқ боз берун тохт,
Қалби ушшокро шикаст афтод.
Ошиқе, к-аз сари ҷаҳон бархост,
Зуд бо дӯсташ нишаст афтод.
Ҳар кӣ по бар сари ҷаҳон нанҳод,
Ҳиммати ӯ азим паст афтод.
Сари ҷону ҷаҳон надорад он-к
Дар сараш бодаи аласт афтод.
В-он ки аз дасти худ ҳалос наёфт,
Дар раҳи ишқ пойбаст афтод.
Ҳон Ироқӣ, бибур зи ҳастии худ,
Нестӣ беҳ туро зи ҳаст афтод.

Ишк шӯре дар ниҳоди мо ниҳод,
Ҷони мо дар бўтаи савдо ниҳод.
Гуфтугӯе дар забони мо фиканд,
Ҷустучӯе дар равони мо ниҳод.
Дам ба дам дар ҳар либосе рух намуд,
Лаҳза-лаҳза ҷойи дигар по ниҳод.
Чун набуд ўро муайян хонае,
Ҳар кучо ҷо ёфт, рахт он ҷо ниҳод.
Бар мисоли хештан ҳарфе набишт,
Номи он ҳарф Одаму Ҳавво ниҳод.
Ҳуснро бар дидаи худ ҷилва дод,
Миннате бар ошики шайдо ниҳод.
Ҳам ба ҷашми худ ҷамоли худ бидид,
Тӯҳмате бар ҷашми нобино ниҳод.
Ақли Мачнун бар кафи Лайлӣ ниҳод,
Ҷони Вомиқ бар лаби Узро ниҳод.
То тамошои ҷамоли худ кунад,
Нури худ дар дидаи бино ниҳод.
То ҷамоли илми ў зоҳир шавад,
Ин ҳама асрор бар саҳро ниҳод.
Шӯру ғавғое баромад аз ҷаҳон,
Ҳусни ў чун даст дар яғмо ниҳод.
Чун дар он ғавғо Ироқиро бидид,
Номи ў сардафтари ғавғо ниҳод.

Ҳар шаб дили пурхунам бар хоки дарат афтад,
Бошад, ки чу рӯз ояд, бар вай гузарат афтад.
Зебад, ки зи даргоҳат навмед нагардад боз,
Он кас, ки ба уммеде бар хоки дарат афтад.
Оям ба дарат афтам, то чавр кунӣ камтар,
Аз бахти бадам гӯй: Худ бештарат афтад.
Эй дӯст, маро набвад аз ту тамаи пурсиш,
Рози-м ба дашноме, он низ гарат афтад.
Ман хок шавам, чоно, дар раҳгузарат афтам,
Охир ба ғалат рӯзе бар ман гузарат афтад.
Гуфтам, ки бидеҳ додам, бедод фузун кардӣ,
Бад рафт, надониستم. Гуфтам: Магарат афтад.
Дар умр агар як дам хоҳӣ, ки диҳӣ додам,
Ногоҳ чу во бинӣ ройе дигарат афтад.
Кам нол, Ироқӣ, з-он к-ин киссаи дарди ту
Гар шарҳ диҳӣ умре, ҳам мухтасарат афтад.

Бо шамъи рӯйи хубон парвонае чӣ санчад?
Бо тоби мӯйи чонон девонае чӣ санчад?
Бо ошиқони шайдо султон кучо барояд,
Дар пеши ошноён бегонае чӣ санчад?
Дар разми покбозон олам чӣ қадр дорад.
Дар базми баҳрнӯшон паймонае чӣ санчад?
Аз сад ҳазор хирман як дона аст олам,
Бо сад ҳазор хирман ҷавдонае чӣ санчад?
Дар кӯйи ишқбозон сад чон ҷаве наярзад,
Тан худ чӣ қимат орад, вайронае чӣ санчад?
Чун ишқ дар дил ояд он ҷо хирад напояд,
Чун шоҳ рух намояд фарзонае чӣ санчад?
Гарчи Ироқӣ аз ишқ афсонаи ҷаҳон шуд,
Он ҷо ки ин ҳадис аст, афсонае чӣ санчад?

Имрӯз маро дар дил чуз ёр намегунчад,
Аз ёр чунон пур шуд, к-агёр намегунчад.
Дар чашми пуроби ман чуз дӯст намеояд,
Дар чони хароби ман чуз ёр намегунчад.
Пайваста аз он шодам, к-андар дили танги ман
Ғам ҷой намеёбад, темор намегунчад.
Шайдои ҷамоли ӯ дар хулд наёромад,
Муштоқи лиқои ӯ дар нор намегунчад.
Чун парда барандозад, олам ба сар андозад,
Ҷойе, ки яқин омад, пиндор намегунчад.
Ҳам дидаи ӯ бояд, то ҳусни руҳаш бинад,
К-он ҷо, ки ҷамоли ӯст абсор намегунчад.
Ҷонам дари дил мезад, дил гуфт бирав к-ин дам
Бо ёр дар ин хилват дайёр намегунчад.
Хоҳӣ, ки дарун ой бигзор Ирокиро,
К-андар насақи анвор атвор намегунчад.

Хуррам тани он кас, ки дили реш надорад,
В-андешаи ёри ситамандеш надорад.
Гӯянд рақибон, ки надорад сари ту ёр,
Султон чӣ аҷаб, гар сари дарвеш надорад.
Ҷӯро чӣ хабар аз ману аз ҳоли дили ман,
К-ӯ дидаи пурхуну дили реш надорад.
Ин турфа, ки ӯ ман шуду ман ӯву зи ман ёр
Бегона чунон шуд, ки сари хеш надорад.
Ҳон, эй дили хунхор, сари меҳнати худ гир,
К-он ёр сари сӯхбати мо беш надорад.
Маъшук чу шамшери ҷафо баркашад аз ҳашм,
Ошиқ чӣ кунад, гар сари худ пеш надорад.
Бечора дили реши Ироқӣ, ки ҳамеша
Аз нӯши лабон баҳра ба ҷуз неш надорад.

Биё, к-ин дил сари ҳичрон надорад,
Ба чуз васлат дигар дармон надорад.
Ба васли худ диламро шод гардон,
Ки хаста тоқати ҳичрон надорад.
Биё, то пеши рӯйи ту бимирам,
Ки бе ту зиндагонӣ он надорад.
Чӣ гуна бе ту битвон зист охир,
Ки бе ту зистан имкон надорад.
Бимурдам з-интизори рӯзи васлат,
Шаби ҳаҷрат магар поён надорад.
Биё, то рӯйи хуби ту бубинам,
Ки меҳр аз зарра рух пинҳон надорад.
Зи ман бипзир, қоно, нимқоне,
Агарчи кимате чандон надорад.
Чӣ бонад гар фироқат волаеро
Чунин саргаштаву хайрон надорад.
Висолат то зи ғам хунам нарезад,
Ирокиро шабе меҳмон надорад.

То кай кашам ҷафои ту? Ин низ бигзарад.
Бисёр шуд балои ту, ин низ бигзарад.
Умрам гузашту беш маро як нафас намонд,
Хуш бош, к-аз ҷафои ту, ин низ бигзарад.
Ойиву зуд бигзариву боз нангарӣ,
Эй ҷони ман фидои ту, ин низ бигзарад.
Оям ба даргаҳат нагзорӣ, ки бигзарам
Пиромуни саройи ту, ин низ бигзарад.
Ҳар кас расид аз ту ба мақсуду ин гадо
Маҳрум аз атои ту, ин низ бигзарад.
Бигзашт он, ки дӯст ҳамедоштӣ маро,
Дигар шудааст ройи ту, ин низ бигзарад.
Эй дӯст, ту маро ҳама дашном медихӣ,
Ман мекунам дуои ту, ин низ бигзарад.
То кай кашад Ироқии мискин ҷафои ту,
Бигзашт чун вафои ту, ин низ бигзарад.

Биё, биё, ки насими баҳор мегузарад.
Биё, ки гул зи рухат шармсор мегузарад.
Насими кӯйи ту зи лутф мебарад ҳар дам;
Ғаме, ки бар дили ин ҷонфигор мегузарад.
Зи роҳи лутф ба саҳро хиром як нафасе,
Ки айш тоза кунам, чун баҳор мегузарад.
Зи ҷоми васли ту нохӯрда ҷуръае дили ман
Зи базми ишқи ту дар сар хумор мегузарад.
Саҳаргаҳе, ки ба кӯйи дилам гузар кардӣ,
Ба дида гуфт дилам, к-он нигор мегузарад.
Чу дида кард назар, сад ҳазор ошиқ дид,
Ки наъра мезад ҳар як, ки ёр мегузарад.
Ба гӯши ҷони Ироқӣ расид он зорӣ
Аз он зи кӯйи ту зору низор мегузарад.

Биё, ки умри мани хоксор мегузарад,
Мадор мунтазирам, рӯзгор мегузарад.
Биё, ба лутф зи ҷони балабрасида бипурс,
Ки аз ҷаҳон зи ғамат зор-зор мегузарад.
Бар он шикастадиле раҳм кун зи рӯйи карам,
Ки ноумед зи даргоҳи ёр мегузарад.
Чӣ бошад ар бигузори, ки бигзарам ба дарат,
Ки бар дарат зи сагон сад ҳазор мегузарад.
Макаш камони ҷафо бар дилам, ки тири ғамат
Худ аз нишонаи ҷон бешумор мегузарад.
Ман арчи дурам аз даргаҳат, дилам ҳар дам
Бар остони дарат дилфигор мегузарад.
Зи дил, ки мегузарад бар дарат, бипурс охир,
Ки ин шикаста бар ин дар чӣ кор мегузарад?
Макуш чу душманам, эй дӯст з-интизор, биё,
Ки ин нафас зи ҷаҳон дӯстдор мегузарад.
Ба интизор макуш беш аз ин Ирокиро,
Ки умри ӯ ҳама дар интизор мегузарад.

Агар як бор зулфи ёр аз рухсор бархезад,
Ҳазорон охи муштоқон зи ҳар сӯ зор бархезад.
Агар ғамза-ш камин созад дил аз ҷон даст бифшонад
В-агар зулфаш барошӯбад зи ҷон зинҳор бархезад.
Чу рӯяш парда бикшояд, қаҳу саҳро ба ракс ояд,
Чу ишқаш рӯй бинмояд, хирад ночор бархезад.
Сабо гар аз сари зулфаш ба ғӯристон барад бўйе,
Зи ҳар ғӯре дусад бедил ба бўйи ёр бархезад.
Насими лутфаш ар ногаҳ ба Туркистон гузар созад,
Басо ошиқ, ки аз Саксину аз Булғор бархезад.
Навои мутриби ишқаш агар дар ғӯши ҷон афтад,
Зи кавнайн даст бифшонад, каландарвор бархезад.
Чу ёди ӯ шавад мӯнис зи ҷон андӯх биншинад,
Чу андӯҳаш шавад ғамхур зи дил тимор бархезад.
Дило, бе ишқи ӯ маншин, зи ҷон бархезу сар дарбоз,
Чу айёрон макун коре, ки кор аз кор бархезад.
Дар ин дарё фикан худро, магар дурре ба даст орь,
К-аз дарёи бепоён гуҳар бисёр бархезад.
В-агар мавче-т бирбояд ҷӣ давлат мар туро з-ин беҳ,
Ки олам пеши қадри ту чу хидматгор бархезад.
Ҳичоби раҳ туй, бархез, дар фитроки ишқ овез,
Ки бе ишқ ин ҳичоби ту зи раҳ душвор бархезад.
Ироқӣ, ҳар сахаргоҳе барор аз сӯзи дил оҳе,
Зи хоб ин дидаи бахтат магар як бор бархезад.

Дидаи бахтам, дарего, кӯр шуд,
Дил намурда, зинда андар гӯр шуд.
Даст гир, эй дӯст, ин бахти маро,
То набинад душманам, к-ӯ кӯр шуд.
Боргоҳи дил, ки будӣ ҷойи ту,
Бингар, акнун ҷойи мору мӯр шуд.
Бе лаби ширинат умрам талх гашт,
Шӯрбахтӣ бин, ки айшам шӯр шуд.
Дил кавидил буд ба уммедат валек
Дил надодӣ хастаро, безӯр шуд.
Шӯри ишқат то фитод андар ҷаҳон,
Чун дили ман оламе дар шӯр шуд.
Орат омад аз Ироқӣ, лочарам
Бе ту мискин бенавову ур шуд.

Ман масти майи ишқам, хушёр нахоҳам шуд,
В-аз хоби хуши мастӣ бедор нахоҳам шуд.
Он рафт, ки мерафтам дар савмаа ҳар боре,
Ќуз бар дари майхона ин бор нахоҳам шуд.
Аз таъбаву қарроӣ безор шавам, лекин
Аз риндиву қаллошӣ безор нахоҳам шуд.
То дилбарам ӯ бошад, дил бар дигаре нанҳам,
То ғамхурам ӯ бошад, ғамхор нахоҳам шуд.
Аз ёр ба ҳар хашме озурда нахоҳам гашт,
В-аз дӯст ба ҳар захме афғор нахоҳам шуд.
То ҳаст Ирокиро бар дарғаҳи ӯ боре,
Бар дарғаҳи ину он бисёр нахоҳам шуд.

Биё, ки бе рухи зебо-т дил ба чон омад,
Бие, ки бе ту ҳама суди ман зиён омад.
Биё, ки баҳри ту чон аз ҷаҳон канора гирифт,
Биё, ки бе ту дилам ҷумла дар миён омад.
Биё, ки хонаи дил гарчи тангу торик аст.
Даме барои дили мо дарун тавон омад,
Биё, ки ғайри ту дар чашми ман наёмад ҳеч,
жуз оби дида, ки дар чашми ман равон омад.
Нигар, ҳар он ҷӣ, ки ба ҳеч кас наёмада буд,
Бар ин шикастадилам аз ғами ту, он омад.
Зи ҷаври ёр ҷӣ нолам, ки толеи дили ман
Чунонки бахти Ироқист, ҳамчунон омад.

Дар ман нигарад ёр дигар бор, кӣ донад?
З-ин пас диҳадам бар дари худ бор, кӣ донад?
Аз ёди худам кард фаромӯш баякбор,
Ёд оварад аз ман дигар он ёр, кӣ донад?
Хун шуд чигарам аз ғаму андеша, ки он дӯст
Хушнуд шавад аз мани ғамхор, кӣ донад?
Бемордилам, хастачигар аз ғами ишқаш,
Ояд ба аёдат бари бемор, кӣ донад?
Эй душмани бадхоҳ, чӣ бошӣ ба ғамам шод,
Бошад, ки шавад дӯст дигар бор, кӣ донад?
Дар банди умед, эй дил, бикшой ду дида,
Бошад, ки бубинӣ рухи дилдор, кӣ донад?
Равшан шавад ин тирашаби бахт, Ирокӣ,
Аз субҳи рухи ёри вафодор, кӣ донад?

Эй дил, чу дари хонаи хаммор кушоданд,
Май нӯш, ки аз май гираҳи кор кушоданд.
Дар худ манигар, наргиси махмури бутон бин,
Дар Каъба марав, чун дари хаммор кушоданд.
Аз худ бадар о, дар рухи хубон назаре кун,
Дар хона машин, чун раҳи гулзор кушоданд.
Бингар, ки дусад меҳр ба ҳар зарра намуданд,
Аз як сари мӯйе, ки зи рухсор кушоданд.
То боз кушоданд сари зулф зи рухсор,
Аз рӯйи ҷаҳон зулфи шаби тор кушоданд.
То меҳргиёҳе зи гули тира барояд,
Бар рӯи замин чашмаи анвор кушоданд.
То лоларухе дар ҷаман ояд ба тамошо,
Аз ҷеҳраи гул пардаи зангор кушоданд.
Аз партави мул пардаи хуршед дариданд
В-аз хандаи гул мубсами ашқор кушоданд.
То кард насими сахар офоқ муаттар,
Дар ҳар ҷамане кулбаи аттор кушоданд.
Моно, ки ҷаҳон кард парешон сари зулфе,
К-аз бӯйи хушаш нофаи тотор кушоданд.
Дар гӯши дилам дӯш сабо гуфт: -Ироқӣ,
Дарбанд дари худ, ки дари ёр кушоданд.
Чашми сари ағёр бубастанд зи ғайрат,
Он гоҳ дари махзани асрор кушоданд.

Нахустин бода, к-андар чом карданд,
Зи чашми масти соқӣ вом карданд.
Надимонро магар хушёр диданд,
Шароби бехудӣ дар ком карданд.
Лаби майгуни чонон чом дардод,
Шароби ошиқонаш ном карданд.
Зи баҳри сайди дилҳои ҷаҳоне,
Каманди зулфи хубон дом карданд.
Сари зулфи бутон ором нагрифт,
Зи бас дилҳо, ки беором карданд.
Чу гӯйи хусн дар майдон фиканданд,
Ба як ҷавлон ду олам ром карданд.
Зи баҳри нуқли мастон аз лабу чашм,
Муҳайё шаккару бодом карданд.
Аз он лаб, к-аз дари сад офарин аст,
Насиби бедилон дашном карданд.
Ба ғамза сад суҳан гуфтанд бо ҷон,
Ба дил з-абрӯ дусад пайғом карданд.
Нихон бо маҳраме розе бигуфтанд,
Ҷаҳонеро аз он эълон карданд.
Чу худ карданд рози хештан фош,
Ироқиро чаро бадном карданд?

Боз дилам айшу тараб мекунад,
Ҳеч надонам чӣ сабаб мекунад.
Аз майи ишқи ту магар маст шуд,
К-ин ҳама шодиву тараб мекунад.
То сари зулфи ту парешон бидид,
Шефта шуд, шӯру шағаб мекунад.
То дили ман дар сари зулфи ту шуд,
Айш ҳама дар дили шаб мекунад.
Бурд ба бозӣ дили ҷумла ҷаҳон,
Зулфи ту бозӣ чӣ аҷаб мекунад.
Турраи таррори ту кард, он чӣ кард,
Фитна нигар боз, ки лаб мекунад.
Мебарад аз ман дилу гӯяд ба танз:
Боз фалонӣ чӣ талаб мекунад?
Аз лаби лаълат чӣ аҷаб гар маро,
Орзуи қанду рутаб мекунад.
Гар талабад бўса, Ироқӣ, маранҷ,
Гарчи ҳама тарки адаб мекунад.

Ҳар кӣ ӯ даъвии ҳастӣ мекунад,
Ошкоро бутпарастӣ мекунад.
Ҳастӣ он касро сазад, к-аз нестӣ,
Ҳар нафас сад гуна ҳастӣ мекунад.
Ҳар кӣ аз хоки дараш рифъат наёфт,
Лочарам сар рӯи пастӣ мекунад.
Дил, ки хӯрд аз чоми ишқаш чуръае,
Беҳабар шуд, шӯру мастӣ мекунад.
Дил чу хоҳад то фитад дар пойи ӯ,
Қон зи шавқаш пешдастӣ мекунад.
Чанд гӯӣ, к-ӯ ҷафо то кай кунад?
Эй Ироқӣ, то ту ҳастӣ, мекунад.

Ҳар кӣ дар банди зулфи ёр бувад,
Дар ҷаҳонаш кучо қарор бувад.
В-он, ки ҷинад гуле зи боғи руҳаш,
Дар дилаш баски хорхор бувад.
В-он, ки ёди лабаш кунад рӯзе,
То қиёмат дар он хумор бувад.
Қорҳое, ки ҷашми ёр кунад,
На ба бозуи рӯзгор бувад.
Фитнаҳое, ки зулфаш ангезад,
Ҳама худ нақши он нигор бувад.
Бар фалак он ки ҳар шабе шунавӣ,
Нолаи бедилони зор бувад.
Нафаси ошиқони ӯ бошад,
Он, к-аз ӯ ҷархро мадор бувад.
Як шабе бо ҳаёли ӯ гуфтам,
Чанд мискин дар интизор бувад?
Рӯй бинмо, ки ҷон нисор кунем,
Гуфт: -Ҷонро ҷӣ эътибор бувад?
То ту дар банди ҳештан бошӣ,
Кай туро назди дӯст бор бувад?
Набвад ошиқ он, к-ҷӯяд ком,
Ишкро бо араз ҷӣ қор бувад?
Ошиқ он аст, к-ӯ нахоҳад ҳеч,
Ҳама худ ғар висоли ёр бувад.
Чун Ироқӣ надид ин маънӣ,
Қору бораи бурун зи қор бувад.

То кай аз мо ёри мо пинҳон бувад?
Чашми мо то кай чунин гирён бувад?
То кай аз васлаш насиби бахти мо,
Меҳнату дарди дилу ҳичрон бувад.
Ин чунин к-аз ёр дур афтодаем.
Гар бигиряд дида, чойи он бувад.
Чун дили мо хун шуд аз ҳичрони ӯ,
Чашми мо шояд, ки хунафшон бувад.
Аз фироқаш дил зи ҷон омад ба ҷон,
Худ киро беёр барги ҷон бувад.
Бар умеди зиндаам, варна киро
Тоқати ин ҳачри бепоён бувад.
Печ дар печ аст бе ӯ кори мо,
Кори мо то кай чунин печон бувад?
Меҳнатободи дили пурдарди мо,
То кай аз ҳичрони ӯ вайрон бувад?
Чун дили мо аз сари ҷон барнахост,
Лочарам пайваста саргардон бувад.
Дарди моро нест дармон дар ҷаҳон,
Дарди моро рӯйи ӯ дармон бувад.
Чун Ироқӣ ҳар кӣ дур аз ёр монд,
Чашми ӯ гирён, дилаш вайрон бувад.

Маро гарчи зи ғам чон мебарояд,
Ғами ишқат зи чонам хуштар ояд.
Дар ин темор гар як дам ғами ту,
Напурсад холи ман, чонам барояд.
Маро шодӣ гаҳе бошад дар ин ғам,
Ки андӯҳи туам аз дар дарояд.
Маро як зарра андӯҳи ту хуштар,
Ки як олам пур аз симу зар ояд,
Агарчи ҳар касе аз ғам гурезад,
Маро чун чон ғами ту дар сар ояд.
Маро дар сина тоби андӯҳи ту,
Басе хуштар зи оби Кавсар ояд.
Чу сар дар пойи андӯҳи ту афканад,
Ироқӣ, дар ду олам бар сар ояд.

З-он пеш, ки дил зи чон барояд,
Чон аз тани нотавон барояд.
Бинмой чамол то диҳам чон,
К-он суд бад-ин зиён барояд.
Эй кош, ба чон баромадӣ кор,
Ин кор кучо ба чон барояд?
Корам на чунон фитод мушкил,
К-он бе ту ба ину он барояд.
Ҳам аз дари ту гушоядам кор,
Комам ҳам аз он макон барояд.
Бар даргаҳат омадам ба коре,
К-он бар ту ба ройгон барояд.
Ноёфта чонам аз ту бўйе,
Магзор, ки ногаҳон барояд.
Бинвоз ба лутф чонам, он дам,
К-аз колбадам равон барояд.
Коми дили хастаи Ироқӣ,
Аз лутфи ту бегумон барояд.

Сабо вақти саҳар, гӯйӣ, зи кӯйи ёр меояд,
Ки бӯйи ӯ шифои ҷони ҳар бемор меояд.
Насими ӯ магар дар боғ чилва медиҳад гулро,
Ки овози хуши бубул зи ҳар сӯ зор меояд
Биё, дар гулшан, эй бедил, ба бӯйи гул барафшон ҷон,
Ки аз гулзору гул имрӯз бӯйи ёр меояд.
Гул аз шодӣ ҳамехандад, ман аз ғам зор мегирям,
Ки аз рангаш маро ёди рухи дилдор меояд.
Зи бўстон ҳеҷ дар чашмам намеояд магар обе,
Ки дар чашмам зи ёди ӯ даме сад бор меояд.
Маро чӣ аз гулу гулзор, к-андар дасти уммедам,
Зи гулзори висоли ёр захми хор меояд.
Ироқӣ, хастадил ҳардам зи ҳар сӯ меҳурад захме,
Ҳама захми бало гӯйи бар ин афгор меояд.

Сабо вақти сахар, гӯйӣ, зи кӯйи ёр меояд,
Ки бӯйи ӯ шифои ҷони ҳар бемор меояд.
Магар аз зулфи дилдорам сабо бӯйе ба боғ овард,
Ки аз боғу гулу гулзор бӯйи ёр меояд.
Аз он чун булбули бедил зи рангу бӯйи гул шодам,
Ки аз гулзор дар чашмам рухи дилдор меояд.
Гар ояд дар назар касро ба ҷуз рухсори ӯ рӯйе,
Маро, боре, назар доим бар он рухсор меояд.
Маро аз ҳар ҷӣ дар олам ба чашм андар наояд ҳеч,
Магар обе, ки дар чашмам даме сад бор меояд.
Чу андар об акси ёр хуштар мешавад пайдо,
Аз ин рӯ, об дар чашмам магар бисёр меояд.
Ҷаҳон хоб асту ман дар вай ҷамоли ёр мебинам,
Аз ин ҷо, хоб дар чашмам магар бисёр меояд.
Ироқӣ дар чунин хобе намебинад чунин рӯйе,
Аз он дар хотираш бар ман ҳазорон кор меояд.

Дил дар гирахи зулфи ту бастем дигар бор,
В-аз ҳарду ҷаҳон меҳр гусастем дигар бор.
Ҷоми ду ҷаҳон пур зи майи ишқи ту дидем,
Хӯрдем майу ҷом шикастем дигар бор.
Шояд, ки кунун наъраи мастона барорем,
К-аз ҷоми майи ишқи ту мастем дигар бор.
Алминнатулилаҳ, ки пас аз меҳнати бисёр,
Бо ту нафасе хуш бинишастем дигар бор.
Чун турраи ту шефтаи рӯи ту гаштем,
Бингар ҳама хуршедпарастем дигар бор.
Мо тарки муроди дили худ ком гирифтем,
Бо ҳар чӣ кунад ёр хуш астем дигар бор.
То рози дили мо накунад фош Ироқӣ,
Инак, даҳан аз гуфт бубастем дигар бор.

Оби ҳайвон аст он лаб ё шакар,
Ё гирифта Оби ҳайвон бо шакар?
Не, хато гуфтам, кучо лаззат диҳад,
Оби ҳайвон пеши он лаб бо шакар?
Кас нагӯяд нӯши ҷонҳоро набот,
Кас нахонад ҷони ширинро шакар.
Қути ҷон асту ҳаёти ҷовидон,
Нест завки лаъли ту танҳо шакар.
Лаъли ту шаккар тавон гуфт ар бувад,
Кавсару Тасними ҷонафзо шакар.
Эй ба рашк аз лаъли ту Оби ҳаёт,
В-эй хичил з-он лаъли шакархо Шакар.
Вомиқ ар дидӣ лаби ширини ту,
Худ начустӣ аз лаби Узро шакар.
Номи ту то бар забони мо гузашт,
Меғудозад дар даҳони мо шакар.
Аз лабу дандони ту дар ҳайратам,
То гуҳар чун мекунад пайдо шакар.
То даҳонат шаккаристон гашту лаб,
Дар ҷаҳон танг аст чун дилҳо шакар.
Гирд бар гирди лаби ширини ту,
Тӯтиён бин ҷумла сар то по шакар.
Лаълу гуфтори ту бо ҳам дархур аст
Бошад, оре бобати ҳалво шакар.
Табъи ман ширин шуд аз ёди лабат,
Эй аҷаб, чун мешавад дарё шакар.
Лафзи ширини Ироқӣ чун лабат,
Мефишонад аз сухан ҳар ҷо шакар.

Бар дарат афтодаам хору хақир,
Аз қарам афтодаеро даст гир.
Дардмандам, дар мани мискин нигар,
То шавад дарди дилам дармонпазир.
Аз ту нагресад дили ман як замон,
Қолбадро қай бувад аз қон гузир?
Дояи лутфат маро дар бар гирифт,
Дод беш аз модарам сад гуна шир
Чун наёбам бўйи меҳрат як нафас,
Аз дилу қонам барояд сад нафир.
Дил, ки бо васлат чунон хӯ карда буд,
Дар кафи ҳаҷрат кунун мондаст асир.
Боз ҳаҷрат қасди қонам мекунад,
Куштаеро бори дигар кушта гир.

Ба дасти ғам гирифторам, биё, эй ёр, дастам гир,
Ба ранҷ арчи сазоворам, маро магзор, дастам гир.
Яке дил доштам пурхун, шуд он ҳам аз кафам берун,
Чу кор аз даст рафт, акнун биё, эй ёр, дастам гир.
Кунун дар ҳоли ман бингар, ки очиз гаштаму музтар,
Маро магзору худ магзар, дар ин тимор дастам гир.
Зи васлат то чудо мондам, ҳамеша дар ано мондам,
Аз онам, к-аз ту во мондам, шудам бемор дастам гир.
Ба қон омад дилам, эй қон, зи дасти ҳаҷри бепоён,
Надорам тоқати ҳичрон ба қон зинҳор, дастам гир.
Ҳамеша гирди кӯйи ту ҳамегаштам ба бӯйи ту,
Надидам ранги рӯйи ту, аз онам зор, дастам гир.
Чу қардӣ ҳалқа дар гӯшам, макун озоду мафрӯшам,
Макун ин дам фаромӯшам, зи ман ёд ор, дастам гир.
Шунидӣ оҳу фарёдам, надодӣ аз қарам додам,
Кунун, к-аз по дарафтодам, маро бардор, дастам гир.
Наёбам дар ҷаҳон ёре, набинам низ ғамхоре,
Надорам ҳеҷ дилдоре, туй дилдор, дастам гир.
Ироқӣ, чун най хуррам, гирифторӣ ба дасти ғам,
Фигон кун бар дараш ҳар дам, ки эй ғамхор, дастам гир.

Аз ғами ишқат чигар хун аст боз,
Худ мапурс аз дил, ки ӯ чун аст боз.
Ҳар замон аз ғамзаи хунрези ту
Бар дили ман сад шабехун аст боз.
То сари зулфи туро дил ҷой сохт,
Аз саройи ақл берун аст боз.
Ҳоли дил будӣ парешон пеш аз ин,
Не чунин дарҳам, ки акнун аст боз.
Аз фироки ту барои дарди дил,
Сад балову ғусса маъчун аст боз.
То чигар хун кардӣ, эй ҷон, з-интизор
Рӯзии дил бе чигар хун аст боз.
Аз барои дил бибор, эй дида, хун
З-он ки ҳоли ӯ дигаргун аст боз.
Гарчи мекоҳад ғами ту ҷону дил,
Лек меҳрат ҳар дам афзун аст боз.
Ман чу шодам аз ғаму темори ту,
Пас Ироқӣ аз ҷӣ маҳзун аст боз?!

Кори ман бингар, чӣ хом афтод боз,
Кор бо пайку паём афтод боз.
Ман чӣ донам дар миёни дӯстон,
Душмани бадгӯ кадом афтод боз?
Ман ҳамедонам, ки гуфтугӯи мо
Дар забони хосу ом афтод боз.
Ошиқи девона номам кардаанд,
Бар ман охир ин чӣ ном афтод боз?
Рӯзи бахти ман чу шаб торик шуд,
Субҳи уммедам ба шом афтод боз.
Тавсани давлат, ки будӣ роми ман,
Он ҳам акнун бадлигом афтод боз.
Бози иқбол аз кафи ман барпарид,
Зоғи идборам ба дом афтод боз.
Мачлиси айши дилафрӯзи маро,
Ботия бишкасту чом афтод боз.
Ман чу аз савдои хубон сӯхтам,
Пас, Ироқӣ аз чӣ хом афтод боз?

Дар базми каландарони қаллош,
Биншину шароб нӯшу хуш бош.
То завқи майу хумор ёбӣ,
Бошад, ки шавӣ ту низ қаллош.
Дар савмаа чанд худ парастӣ,
Рав, бодапараст шав чу авбош.
Дар чоми ҷаҳоннамой мебин,
Сирри ду ҷаҳон, вале макун фош.
В-ар худ назаре кунӣ ба соқӣ,
Сармаст шавӣ зи ҷашми раъно-ш.
Ќуз нақши нигор ҳар ҷӣ бинӣ,
Аз лавҳи замир пок битрош.
Бошад, ки бубинӣ, эй Ироқӣ,
Дар нақши вучуди хеш наққош.

Тамошо мекунад ҳар дам дилам дар боғи рухсораш,
Ба чоми чон ҳаменӯшад майи лаъли шакарбораш.
Диле дорам, мусулмонон, чу зулфи ёр савдой,
Ҳама дар банди он бошад, ки гардад гирди рухсораш.
Чӣ хуш бошад дил он лаҳза, ки дар боғи чамоли ӯ,
Гаҳе гул чинад аз рӯяш, гаҳе шаккар зи гуфтораш.
Гаҳе дар пойи ӯ галтон чу зулфи бекарори ӯ,
Гаҳ аз холи лабаш сармаст ҳамчун чамши хунхораш.
Аз он хуштар тамошое тавонад буд дар олам,
Ки бинад дидаи ошиқ ба хилват рӯйи дилдораш.
Чунон сармаст шуд қонам зи чоми ишқи қононам,
Ки то рӯзи қиёмат ҳам нахоҳӣ ёфт хушёраш.
Баҳору боғу гулзори Ироқӣ рӯйи қонон аст,
Зи сад хулди барин хуштар баҳору боғу гулзораш.

Бикашам ба ноз рӯзе сари зулфи мушкрангаш,
Надихам зи дасташ ин бор, агар оварам ба чангаш.
Сари зулфи ӯ бигирам, лаби лаъли ӯ бибӯсам
Ба мурод, агар натарсам зи ду чашми шӯхи шангаш.
Чу набот мегудозам ҳама шаб дар оби дида,
Ба умеди он ки ёбам шакар аз даҳони тангаш.
Биравам, зи чашми масташ назаре ба вом хоҳам,
Ки бад-он назар бубинам рухи хуби лоларангаш.
Чу камони абрувонаш фиканад хаданги ғамза,
Чӣ кунам, ки қон насозам ҳадаф аз пайи хадангаш.
Зи лабаш итоб, ё раб, чӣ хуш аст сулҳи ӯ, худ
Бинигар, чӣ гуна бошад, ки чуни хуш аст қангаш.
Дилам оина-сту дар вай рухи ӯ наменамояд,
Натавон зудуд осон, ки Ироқӣ аст зангаш.

Кардам гузаре ба майкада дӯш,
Субха ба кафу сачода бар дӯш.
Пире бадар омад аз харобот,
Сармасту зи чоми ишк беҳуш.
Гуфт аз сари вақти хеш бо ман,
К-ин чо нахаранд зӯҳд, мафрӯш.
Субха бидеҳу пиёла бистон,
Хирка бинеху палос дарпӯш.
Дар савмаа беҳуда чӣ бошӣ,
Дар майкада рав, шароб менӯш.
Гар ёд кунӣ чамоли соқӣ,
Чону дилу дин кунӣ фаромӯш.
Дар чом чу акси рӯ-ш бинӣ,
Бе бода шавӣ харобу мадхӯш.
Хохӣ, ки биёбӣ инчунин ком,
Дар тарки муроди хештан кӯш.
Чун тарки муроди хеш кардӣ,
Гирӣ хама орзу дар огӯш.
Гар сокии ишк дар хуми дурд,
Дурде диҳадат бихоҳ сархуш.
Ту кор бад-ӯ гузору хуш бош,
Гар захр диҳад турову гар нӯш.
Чун рост намешавад, Ироқӣ,
Ин кор ба гуфтугӯй, хомӯш.

Мабанд, эй дил, ба чуз дар ёри худ дил,
Умед аз ҳар кӣ чуз ёр аст, бигсил.
Зи манзилгоҳи дунон рахт барбанд,
Варои ҳар ду олам чӯй манзил.
Бурун кун аз дарун савдои гетӣ,
Аз ин савдо ба чуз савдо чӣ ҳосил?
Манеҳ дил бар чунин меҳнатсарое,
Ки ҳаргиз з-ӯ наёбӣ роҳати дил.
Дил аз ҷону ҷаҳон бардор кулӣ
Нахуст, он гаҳ қадам зан дар марохил.
Чӣ роҳе, бас хатарнок асту борик,
Ки коре сахт душвор асту мушкил.
Зи шавқи ӯ тапон мебош пайваст
Миёни хоку хун чун мурғи бисмил.
Намебинӣ чу рӯйи дӯст, боре
Ҳичоб аз пеши рӯйи худ фурӯ хил.
Чу рӯйи Ҳақ бубинӣ дида бардӯз,
Набояд дид боре рӯйи ботил.
Ту ҳам барбанд раҳти худ аз ин ҷо,
Ки ҳамроҳон-т барбастанд маҳмил.
Қадам бар фарқи олам неҳ, Ироқӣ,
Намонӣ то дар ин ҷо пой дар гил.

Боз дар доми бало афтодаам,
Боз дар чанги ачо афтодаам.
Ин ҳама ғам з-он сӯйи ман рух ниҳод,
К-аз рухи дилбар чудо афтодаам.
Ёд н-орад он нигори бевафо,
Аз мани бечора то афтодаам.
Дасти ман нагрифт рӯзе аз карам,
То зи дасти ӯ зи по афтодаам.
Нанг медорад зи дарवेशии ман,
Чун кунам, чун бенаво афтодаам.
Оқибат некӯ шавад корам, чу мэн
Бар сари кӯйи раҷо афтодаам.
Ҳон Ироқӣ, ғам махӯр, к-аз баҳри ту
Бар дари лутфи Худо афтодаам.

Соқӣ, чу намедиҳӣ шаробам,
Хуноба мадеҳ ба ҷойи обам.
Хун шуд чигарам, шароб дардеҳ.
То кай диҳӣ аз чигар кабобам.
Дурдии ғамам мадеҳ, ки ман худ
Аз дарди фироки ту харобам.
Аз тобиши май дилам барафрӯз,
То рӯйи дил аз ҷаҳон битобам.
Дар косаи ман чу нест накде,
Донам, надиҳӣ шароби нобам.
Чун хоки дари туам, карам кун,
Ёд ор ба ҷуръае шаробам.
Май деҳ, ки зи захмати Ироқӣ
Як бор магар халос ёбам.

Кучой, эй зи чон хуштар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Биё, дар ман хуше бингар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Нигоро, бар сари кӯят диламро ҳеч агар бинӣ,
Зи ман дилхаста ёд овар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Зи ман чун меҳр бигсастӣ, хуше дар хона биншастӣ,
Маро бигзоштӣ бар дар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Ту бо айшу тараб хуш бош, ман бо нолаву зорӣ,
Маро к-он нест ин беҳтар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Маро чун рӯзгори бад зи васли ту чудо афканд,
Бимондам очизу музтар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Бимондам волаву ҳайрон, миёни хоку хун галтон,
Ду лаб хушку ду дида тар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Манам имрӯз бечора, зи хонумонам овора,
На дил дар дасту на дилбар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Маро гӯӣ, ки эй ошиқ, най васли маро лоик,
Туро чун нестам дархур, шабат хуш бод, ман рафтам.
Ҳамегуфтам, ки ногоҳе бимирам аз ғами ишқат,
Накардӣ гуфти ман бовар, шабат хуш бод, ман рафтам.
Ироқӣ месупорад қону мегӯяд зи дарди дил,
Кучой, эй зи чон хуштар, шабат хуш бод, ман рафтам.

Ман боз раҳи хонаи ҳаммор гирифтам,
Тарки вараъу зӯҳд баякбор гирифтам.
Сачҷодаву тасбеҳ ба як сӯй фикандам,
Бар каф майи чун ранги рухи ёр гирифтам.
Корам ҳама бо чоми майу шоҳиду шамъ аст,
Тарки дилу дин баҳри чунин кор гирифтам.
Шамъам рухи ёр асту шаробам лаби дилдор,
Паймона ҳамон лаб, ки ба хинҷор гирифтам.
Чашми хуши соқӣ дилу дин бурд зи дастам
В-ин фоида з-он наргиси бемор гирифтам.
Пайваста чунин майзадаву масту харобам,
То одати чашми хуши хунхор гирифтам.
Ширин лаби соқӣ чу майу нукл фурӯ рехт,
Бас ком, к-аз он лаъли шакарбор гирифтам.
Чун маст шудам, хостам аз пой даромад,
Ҳолӣ сари зулфи бути айёр гирифтам.
Овехтам андар сари он зулфи парешон
В-ин шефтагӣ бин, ки думи мор гирифтам.
Гуфтӣ: Ками савдои сари зулфи бутон гир,
Чандин чӣ насихат кунӣ, ангор гирифтам.
Бо тавбаву такво ту раҳи хулди барин гир,
Ман бо майу маъшук раҳи нор гирифтам.
Дар нор чу ранги рухи дилдор бидидам,
Оташ ҳама боғу гулу гулзор гирифтам.
Алминнатулиллаҳ, ки миёни гулу гулзор,
Дилдор дар оғӯш дигар бор гирифтам.
Бигрифт ба дандон фалак ангушти таачҷуб,
Чун ман ба ду ангушт лаби ёр гирифтам.
Дур аз лабу дандони Ироқӣ лаби дилдор,
Ҳам боз ба дасти хуши дилдор гирифтам.

Ман чӣ донам, ки чаро аз ту чудо афтодам?
Нек наздик будам, дур ҷаро афтодам?
Ќурмам ин дон, ки зи ҷон дӯсттарат медорам,
Аз пайи дӯстии ту ба бало афтодам.
Чӣ гунаҳ кард дилам, к-аз дари ту дур афтод?
Ман чӣ кардам, ки зи васли ту чудо афтодам.
Ҳосили ишқ надидам ба ҷуз аз хуни ҷигар,
Мани бечора ба ишқи ту кучо афтодам?
Поймардӣ куну аз рӯйи карам дастам гир,
Ки бишуд кори ман аз дасту зи по афтодам.
То чӣ кардам, чӣ гунаҳ буд, чӣ афтод, чӣ хост,
Чӣ хато рафт, ки дар ранчу ано афтодам?
Чанд нолам зи Ироқӣ, чӣ кунад бечора,
Ки дар ин воқиаи бад зи қазо афтодам.

х х х

Агар фурсат диҳад, чоно, фироқат рӯзаке чандам,
Замоне бо ту биншинам, даме дар рӯйи ту хандам.
Даро шод аз дарам хандон, ки дар поят фишонам чон,
Мадорам беш аз ин гирён, биё, к-ат орзумандам.
Чу бо худ хуш намебошам, биё, то бо ту хуш бошам,
Чу меҳр аз хеш бибридам, биё то бо ту пайвандам.
Наёй назди маҳчуре, напурсӣ холи ранчуре,
Бипурс 3-он пеш, к-аз олам ба кулӣ рахт барбандам.
Биё, к-аз ишқи рӯйи ту бәсе хуни чигар хӯрдам,
Биё, к-аз орзуи ту даме сад бор чон кандам.
Маро хуш дор чун худро ба фитроки ту барбастам,
Маёзор аз мани бедил, ки сар дар поят афкандам.
Зи лафзи дилрабои ту ба як гуфтор хушнудам,
Зи васли ҷонфизои ту ба як дидор хурсандам.
Висолат, эй зи чон хуштар, биёбам окибат рӯзе,
Валек ар зинда бигзорад фироқат рӯзаке чандам.
Ватангоҳи дили худро ба ҷуз кӯйи ту нагзинам,
Тамошогоҳи чашми чон ба ҷуз рӯйи ту напсандам.
Зи ҳастии Ироқӣ ҳаст бар пойи дилам банде,
Ҷамоли ҳуби худ бинмо, гушоде дех аз ин бандам.

Дар хусни рухи хубон пайдо ҳама ӯ дидам,
Дар чашми накурӯён зебо ҳама ӯ дидам.
Дар дидаи ҳар ошиқ ӯ буд ҳама лоиқ,
В-андар назари Вомиқ, Узро ҳама ӯ дидам.
Дилдори дилафгорон, ғамхори чигархорон,
Ёридеҳи беёрон, ҳар ҷо ҳама ӯ дидам.
Матлуби дили дарҳам ӯ ёфтам аз олам,
Максуди мани пурғам з-ашё ҳама ӯ дидам.
Дидам ҳама пешу пас, ҷуз дӯст надидам кас,
Ӯ буд ҳама, ӯ бас, танҳо ҳама ӯ дидам.
Ороми дили ғамгин, ҷуз дӯст касе магзин,
Филҷумла ҳама ӯ бин, зеро ҳама ӯ дидам.
Дидам гулу бўстонҳо, саҳрову биёбонҳо,
Ӯ буд гулистонҳо, саҳро ҳама ӯ дидам.
Ҳон, эй дили девона, бихром ба майхона,
К-андар хуму паймона саҳбо ҳама ӯ дидам.
Дар майкадаву гулшан менӯш майи равшан,
Мебӯй гулу савсан, к-инҳо ҳама ӯ дидам.
Дар майкада соқӣ шав, май даркашу боқӣ шав,
Қӯён Ироқӣ шав, к-ӯро ҳама ӯ дидам.

Чӣ хуш булӣ, дарего, рӯзгорам,
Агар дар ман нигах кардӣ нигорам.
Бидидӣ, к-аз фироқаш чунам охир,
Бипурсидӣ даме аз холи зорам,
Накард он дӯст аз ман ёд рӯзе,
Ба коми душманон шуд рӯзгорам.
Чаро хоҳад ба коми душманонам,
Чу медонад, ки ўро дӯст дорам.
Азизе будаам бар даргахи ў
Азизон, бингаред акнун чӣ хорам.
Фурӯ шуд рӯзи ман бе меҳри рӯяш,
Чу шаб тира-ст рӯзу рӯзгорам.
На дилдоре, ки бошад мӯниси дил,
На ғамхоре, ки гардад ғамгусорам.
Намедонам, ки домони кӣ гирам,
Ки то аз чайби меҳнат сар барорам.
Ироқӣ, домани ғам гиру хуш бош,
Ки ман бо ту дар ин тимор ёрам.

Эй роҳати равонам, дур аз ту нотаваонам,
Боре биё, ки чонро дар пойи ту фишонам.
Ин ҳам раво надорам, к-ой барои чоне,
Бигзор то барояд дар орзу-т чоонам.
Дорам бaсе шикоят, чун нашнавай чӣ гуям?
Беҳуда қиссаи худ дар пеши ту чӣ хоонам?
Гирам, ки ман нагуям, лутфи ту худ нагуяд,
К-он хаста чанд нолад ҳар шаб бар остонам?
Эй бахти хуфта бархез, то ҳоли ман бубинӣ
В-эй умри рафта боз ой, то бишнавай фигонам.
Эй дӯст, гоҳ-гоҳе мекун ба ман нигоҳе,
Охир чу чашми мастат ман низ нотаваонам.
Бар ман ҳумои васлат соя аз он наяфканд,
К-аз меҳнати фирокат пӯсид устухонам.
Ин турфатар, ки доим ту бо маниву ман боз
Чун соя дар пайи ту гирди ҷаҳон даваонам.
Кас дида ташнаеро ғарқа дар оби ҳайвон,
Қонаҷ ба лаб расида аз ташнагӣ? Ман онам.
Хоҳам, ки як замоне бо ту даме барорам,
Аз захмати Ироқӣ он ҳам наметавонам.

Эй роҳати равонам, дур аз ту нотаваонам,
Боре биё, ки чодро дар пойи ту фишонам.
Ин ҳам раво надораам, к-ойӣ барои чоне,
Бигзор то барояд дар орзу-т чоонам.
Бигзор то бимирам аз орзуи рӯят
Бе рӯйи хубат охир то чанд зинда монам?!
Дораам бaсе шикоят, чун нашнавий чӣ гӯям?
Беҳуда қиссаи худ дар пеши ту чӣ хоонам?!
З-он дам, ки дур мондам аз даргаҳат нагуфтӣ,
К-охир шикастае буд рӯзе бар остонам!
Ҳаргиз нагуфтӣ, эй чон, к-он хастаро бипурсам
В-аз меҳнати фироқаш як лаҳза вораҳонам!
Акнун сазад, нигоро, к-аз ҳоли ман бипурсӣ,
Ёдам кунӣ, ки ин дам дур аз ту нотаваонам.
Бар дасти боди кӯят бўйи худам фиристам,
То бўйи чонофизоят зинда кунад равонам.
Боре, Ироқӣ, ин дам бас нохуш асту дарҳам,
Ҳоли дилаш дигар дам, то чун шавад, чӣ донам?!

Дилӣ ё дилбарӣ ё чон ё чонон, намедонам,
Ҳама ҳастӣ туй, филҷумла ину он, намедонам.
Ба ҷуз ту дар ҳама олам касе дилбар намебинам,
Бу ҷуз ту дар ҳама гетӣ дигар чонон намедонам.
Ба ҷуз ғавғои ишқи ту даруни дил намеёбам,
Ба ҷуз савдои васли ту миёни чон намедонам.
Чӣ орам бар дари васлат, ки дил лоиқ намебинам,
Чӣ бозам дар раҳи ишқат, ки чон шоён намедонам.
Дилам саргашта медорад сари зулфи парешонат,
Чӣ меҳодад аз ин мискини саргардон, намедонам.
Ба уммеи висоли ту диламро шод медорам,
Ҷуз ин дарди дили худро дигар дармон намедонам.
Намеёбам туро дар дил, на дар олам ҳамегунҷӣ,
Кучо ҷӯям туро охир мани ҳайрон, намедонам.
Аҷабтар он ки мебинам ҷамоли ту аён, лекин
Намедонам чӣ мебинам, мани нодон, намедонам.
Ҳамедонам, ки рӯзу шаб ҳахон рӯшан ба рӯйи туст,
Валекин офтобӣ ё маҳи тобон, намедонам.
Чу андар ҷанми ҳар зарра чу хуршед ошкорой,
Ҷарой аз мани мискин ҷунин пинҳон, намедонам.
Ба зиндони фироқат дар, Ироқӣ пойбандам шуд
Раҳо хоҳам шудан ё на, аз ин зиндон, намедонам.

Бо мани дилшуда гар ёр насозад, чӣ кунам?
Дили ғамгини маро гар нанавозад, чӣ кунам?
Бар ман он аст, ки бо андӯҳи ӯ месозам,
Васлаш ар бо мани бечора насозад, чӣ кунам?
Қонам аз оташи ғам сӯхт, бигӯед охир,
То ғамаш лаҳзае қонам нагудозад, чӣ кунам?
Худ гирифтам, ки сар андар раҳи ишқаш бозам,
Бо ман он дӯст агар ишқ набозад, чӣ кунам?
Ёд н-овард зи ман, ҳеҷ напурсид маро
Ёр якборагIAM, оҳ, ки по зад, чӣ кунам?
Чанд гӯянд маро сабр кун, ар лашкари марг
Бар ман аз гӯшае ногоҳ битозад, чӣ кунам?
Ман бад-он фахр кунам, к-аз ғами ӯ кушта шавам,
Гар Ироқӣ ба чунин фахр нанозад, чӣ кунам?

Маро чуз ишки ту чоне намебинам, намебинам,
Диламро чуз ту чононе намебинам, намебинам.
Зи худ сабрёву ороме намебинам, намебинам,
Зи ту лутфёву эҳсоне намебинам, намебинам.
Зи рӯйи лутф бинмо рӯ, ки дардери ки ман дорам,
Ба чуз рӯйи ту дармоне намебинам, намебинам.
Зи рохи лутфу дилдорӣ, биё сомони корам кун,
Ки худро бе ту сомоне намебинам, намебинам.
Бигир, эй ёр, дасти ман, ки дар дарёе афтодам,
Ки онро ҳеҷ поёне намебинам, намебинам.
Биё, гар хоҳиям дидан, ки дур аз рӯйи хуби ту
Бақои хеш чандоне намебинам, намебинам.
Ироқиро ба даргоҳат раҳе бинмо, ки дар олам
Чу ту саргашта ҳайроне намебинам, намебинам.

Ман он каллош ринди бенавоям,
Ки дар риндӣ муғонро пешвоям.
Гадои дурднӯши майпарастам,
Ҳарифи покбози камдағоям.
Зи банди зӯхду қарройӣ бирастам,
На марди зарку солусу риёям.
Ридову тайласон як сӯ ниҳодам,
Ҳама зуннор шуд банди қабоям.
Магар хокам зи майхона сириштанд,
Ки ҳар дам сӯйи майхона гароям?
Кучой, сокиё, чоме ба ман дех,
Ки як дам бо ҳарифон хуш бароям.
Маро бирҳон зи худ, к-аз худ ба чонам,
Дар ин ваҳшатсаро то чанд поям?
Замоне шодмону хуш набудам
Аз он дам, к-андар ин меҳнатсароям.
Маро аз дарғаҳи покон биронданд
Ба сад хорӣ, ки ринди носазоям.
Бурун карданд аз Каъба ба хорӣ,
Даруни буткада карданд чоям.
Дар ин раҳ хостам зад даступоёе,
Буриданд, эй дарего, дасту поям.
Бимондам дар биёбони таҳайюр,
На раҳ пайдо кунун на раҳнамоям.
Умед аз ҳар кӣ ҳаст акнун буридам,
Фитода бар дари лутфи Худоям.
Аз он аст ин ҳама бедод бар ман,
Ки пайваста зи ёри худ чудоям.
Зи бедоди замона вораҳам ман,
Ироқӣ гар кунад аз худ раҳоям.

Афсӯс, ки боз аз дари ту дур бимондем,
Ҳайхот, ки аз васли ту махчур бимондем.
Гаштем дигар бор ба коми дили душман,
К-аз назди ту, эй дӯст, чунин дур бимондем.
Мотамзадагонем, биё, зор бигирёем
Бар бахти бади хеш, ки аз сур бимондем.
Аз бўйи хушат зиндагӣ ёфта будем,
Акнун ҳама бе бўйи ту ранчур бимондем.
Хуршеди рухат бар сари мо соя наҷфканд,
Бе рӯзи рухат дар шаби дайчур бимондем.
Равшан нашуд ин хонаи торики дили мо,
Аз шамъи рухат, з-он ҳама бенур бимондем.
Нохӯрда яке чуръа зи қоми майи ишқат,
Бингар, чу Ироқӣ ҳама махмур бимондем.

Ман, ки ҳар лаҳза зор мегирам,
Н-аз ғами рӯзгор мегирам.
Аз ғами ғамгусор менолам
В-аз фироқи нигор мегирам.
Дӯш бо шамъ гуфтам аз сари сӯз,
Ки ман аз ишқи ёр мегирам.
Мотами бахти хеш медорам,
З-он чунин сӯтвор мегирам.
Бо чунин ханда гиряи ту зи чист,
К-аз ту бас дилфигор мегирам.
Доштам, гуфт, дилбаре ширин,
З-ӯ шудам дур, зор мегирам.
Чун Ироқӣ ҳадиси ӯ бишнид,
Зортар ман зи пор мегирам.

Зи ғам зору ҳақирам, бо кӣ гӯям?
Зи гусса мебимирам, бо кӣ гӯям?
Зи ҳачри ёр гирёнам, чӣ донам,
Ки домони кӣ гирам, бо кӣ гӯям?
Зи ҷавраш дар фиғонам, чанд нолам,
Гузашт аз ҳад нафирам, бо кӣ гӯям?
Маро аз худ ҷудо дорад нигоре,
Ки нест аз вай гузирам, бо кӣ гӯям?
Ба бӯйи васли ӯ умрам басар шуд,
Фироқаш карда пирам, бо кӣ гӯям?
Маро халқон тавонгар мешуморанд,
Мани мискин фақирам, бо кӣ гӯям?
Шабу рӯз оташи савдои ишқаш
Ҳамесӯзад замирам, бо кӣ гӯям?
Чунон сӯзад маро тоби ғами ӯ,
Ки гӯй дар саъирам, бо кӣ гӯям?
Ба фарёдам шабу рӯз аз Ироқӣ,
Ба дасти ӯ асирам, бо кӣ гӯям?

Зи дилтангӣ ба чонам, бо кӣ гӯям?
Зи ғусса нотаваонам, бо кӣ гӯям?
Зи танҳой малӯлам, чанд нолам,
Зи беёри ба чонам, бо кӣ гӯям?
Ба олам гар надорам ғамғусоре,
Ғаме дорам, надонам бо кӣ гӯям?
Зи ғусса сад ҳазорон қисса дорам,
Вале пеши кӣ хонам, бо кӣ гӯям?
Чу мурғи нимбисмил бе рухи ёр,
Миёни хун тапонам, бо кӣ гӯям?
Фитода чун бувад дар дом сайде,
Зи меҳнат ҳамчунонам, бо кӣ гӯям?
Ба коми дӯстон будам, кунун боз
Ба коми душманонам, бо кӣ гӯям?
Маро аз зиндагонӣ нест суде,
Зи ҳастӣ дар зиёнам, бо кӣ гӯям?
Ҳама бедод бар ман аз Ироқист,
Зи будаш дар фиғонам, бо кӣ гӯям?

Хезед, ошиқон, нафасе шӯру шар кунем
В-аз ҳойу ҳу ҷаҳон ҳама зеру забар кунем.
Аз тоби сина оташе андар чигар занем
В-аз оби дида синаи тафсида тар кунем.
Дар мотами худем, биё, зор бигирёем
Хокистари ҷаҳон ҳама бар фарқи сар кунем.
Наъра зи ҷаври ишқ занем рӯз то ба шаб,
Нола зи дарди дил ҳама шаб то сахар кунем.
То чанд чошти мо ҳама аз хони ғам бувад,
То кай вучӯҳи шом зи хуни чигар кунем.
Оҳе бароварем сахаргоҳ зи сӯзи дил
В-ин бахти хуфтаре даме аз хоб бар кунем.
Зорикунон ба дарғаҳи дилдори худ равем,
Наъразанон ба пеши сарояш гузар кунем.
Бошад, ки як назар нафасе сӯйи мо кунад,
Дуздида як нафас ба руҳи ӯ назар кунем.
Он лаҳза аз Ироқӣ бошад, ки вораҳем
Гар з-ӯ раҳо шавем, сухан мухтасар кунем.

Хез, то қасди кӯйи ёр кунем,
Гузаре бар дари нигор кунем.
Рӯй дар хоки кӯйи ӯ модем
В-аз ғамаш нолаҳои зор кунем.
Ба забоне, ки бедилон гӯянд,
Рамзаке чанд ошкор кунем.
Ҳачри ӯро, ки ҷони мо хун кард,
Ба кафи васл дарсупор кунем.
Ҳошалиллаҳ, к-аз ӯ кунем гила,
Гила аз бахту рӯзгор кунем.
Мо агар бо муроди ӯ созем,
Тарки тадбиру ихтиёр кунем.
Зуд по бар бисоти васл ниҳем,
Даст бо дӯст дар канор кунем.
Чун лаби ёр шаккарафшон кард,
Мо ба шукрона ҷон нисор кунем.
Пеши рӯяш чу парда баргирад
Гар намирем, пас чӣ кор кунем?
Аз Ироқӣ чу рӯ бигардонем,
Рӯй дар рӯйи ғамгусор кунем.

Биё, эй дида, то як дам бигирйем,
Наем чун хушдилу хуррам, бигирйем.
Даме бар чони пурхасрат бимӯйем,
Замоне бар дили пурғам бигирйем.
Даме аз дарди бедармон бинолем,
Даме аз захми бемарҳам бигирйем
Дили мо мурд, бар тан хуш бимӯйем,
Чу Исо рафт бар Марям бигирйем.
Чу кор аз даст шуд ин гиряи мо,
Надорад гарчи суде ҳам бигирйем.
Хушо он дам, ки бо мо ёр хуш буд,
Кунун дар ҳасрати он дам бигирйем.
Агарчи кард ӯ моро фаромӯш
Хуше бар ёди он ҳамдам бигирйем.
Нашуд қон маҳрами асрори қонон,
Бар он маҳруми номаҳрам бигирйем.
Тани бемори мо дарҳам шуд аз ғам,
Бар он бечораи дарҳам бигирйем.
Зи умри мо ду-се дам монд боқӣ,
Биё, ин як-ду дам бар ҳам бигирйем.
Ироқиро кунун мотам бидорем,
Бар он мискин дар ин мотам бигирйем.

Мубталои ҳачри ёрам, алғиёс, эй дӯстон,
Аз фироқаш зор-зорам, алғиёс, эй дӯстон.
Метапам чун мурғи бисмил дар миёни хоку хун,
Нангарад дар ман нигорам, алғиёс, эй дӯстон.
Аз фироқи рӯйи худ чун душманонам мекушад,
Он кӣ ўро дӯст дорам, алғиёс, эй дӯстон.
Дидаед охир, ки чун будам азизи даргаҳаш
Бингаред акнун чӣ хорам, алғиёс, эй дӯстон.
Ғуссаҳои номуродӣ мекашам аз дасти ў,
Заҳра не, к-оҳе барорам, алғиёс, эй дӯстон.
Ёд н-орад аз мани мискин, напурсад ҳоли ман
Ин чунин ёрест ёрам, алғиёс, эй дӯстон.
Ҳам бинагзорад маро то бо сағони кӯйи ў
Рӯзгоре мегузорам, алғиёс, эй дӯстон.
Қиссаҳо дорам зи ҷаври ў миёни ҷон ниҳон,
Бо касе гуфтан наёрам, алғиёс, эй дӯстон.
Боз пурсид аз мани бечораи мотамзада,
К-аз фироқаш сӯгворам, алғиёс, эй дӯстон.
Ёри ман бошад, к-аз нанги Ироқӣ вораҳам,
К-аз пайи ў шармсорам, алғиёс, эй дӯстон.

Зи дил, чоно, гами ишқат раҳо кардан тавон? Натвон.
Зи чон, эй дӯст, меҳри ту чудо кардан тавон? Натвон.
Агар сад бор ҳар рӯзе биронӣ аз дари хешам,
Шудомад бар сари кӯят раҳо кардан тавон? Натвон.
Маро дардест дар сина, ки дармонаш ту медонӣ,
Бигӯӣ ту, чунин дарде даво кардан тавон? Натвон.
Расид аз ғам ба лаб чонам, рухат бинмову чон бистон,
Ба чуз пеши рухат чонро фидо кардан тавон? Натвон.
Дареғо, умри ман бигзашт, нагзаштам ба кӯӣи ту,
Чӣ гӯӣ, умри бигзашта қазо кардан тавон? Натвон.
Чӣ гӯям бо ту ҳоли худ, ки лутфат бо ту худ гӯяд,
Ки бар камтар сағи кӯят чафо кардан тавон? Натвон.
Ироқӣ чун ба даргоҳат туфайли ошиқон ояд,
Дари худро ба рӯӣи ӯ фаро кардан тавон? Натвон.

Ошиқӣ донӣ чӣ бошад? Бе дилу қон зистан.
Қону дил дарбохтан, бар бўйи қонон зистан.
Сӯхтан аз ҳаҷру хуш будан ба уммеи висол,
Сохтан бо дарду пас бо бўйи дармон зистан.
То кай аз ҳичрони қонон нолаву зорӣ кунам?
Аз ҳаёти худ ба қонам, чанд аз ин сон зистан?
Бас маро аз зиндагонӣ, марг ку то қон диҳам?
Марг хуштар, то чунин бо дарду ҳичрон зистан.
Эй зи қон хуштар, биё, то бар ту афсонам равон,
Назди ту мурдан беҳ аз ту дуру ҳайрон зистан.
Бар сари кӯят чӣ хуш бошад ба бўйи васли ту,
Дар миёни хоку хун афтону хезон зистан.
Аз худам дур афканӣ, он гоҳ гӯй: Хуш бизӣ.
Бедилонро нанг бошад бе ту, эй қон, зистан.
Қон Ироқӣ, қон ба қонон деҳ, гаронқонӣ макун,
Беш аз ин бе рӯйи хуби ёр натвон зистан.

Мохрӯё, рух зи ман пинҳон макун,
Чашмам аз ҳичрони худ гирён макун.
З-орзуи рӯйи худ зорам мадор
В-аз фироқи худ маро бечон макун.
Аз мани мискин мабур якборагӣ,
Ман надорам тоқати ҳичрон, макун.
Бекасеро бедилу бечон мадор,
Муфлисери бе сару сомон макун.
Гар гуноҳе кардаам, аз ман мадон,
Хештанро гӯ, маро товон макун.
Он чӣ кас бо кас накард андар ҷаҳон,
Бо мани бечора ҳар дам он макун.
Бо Ироқии ғариби хастадил
Ҳар чӣ аз чавру ҷафо битвон, макун.

Эй ҳусни ту бепоён, охир чӣ чамол аст ин?
Дар васфи туам ҳайрон, охир чӣ камол аст ин?
Рӯят чу шавад пайдо, абдол шавад шайдо,
Эй ҳусни рухат зебо, охир чӣ чамол аст ин?
Ҳуснат чу бурун тозад, олам сипар андозад,
Ҳастӣ ҳама дарбозад, охир чӣ ҷалол аст ин?
Ишқат сипаҳ ангезад, хуни дили мо резад,
3-ин қатра чӣ бархезад, охир чӣ қитол аст ин?
Дар дил чу кунӣ манзил, ҳам қон бубарӣ, ҳам дил,
Аз ту чӣ маро ҳосил, охир чӣ висол аст ин?
Васлат батар аз ҳичрон, дарди ту маро дармон,
Манъи ту беҳ аз эҳсон, охир чӣ навол аст ин?
Майдони дили мо танг, қадри ту фарохоҳанг,
Эй бо ду ҷаҳон дар ҷанг, охир чӣ маҷол аст ин?
Аз акси рухи равшан, оина кунӣ гулшан,
Эй мардуми чашми ман, охир чӣ мисол аст ин?
Ақл аз ҳама бингорад, нақшат ба ҳаёл орад
Кай тоби рухат дорад, охир чӣ ҳаёл аст ин?
Қон арчи басе кӯшад в-аз ишқи ту бихрӯшад,
Кай қоми лабат нӯшад, охир чӣ муҳол аст ин?
Зулфи ту каманд афканд в-афканд дилам дар банд,
Дар силсила шуд побанд, охир чӣ иқол аст ин.
Он дил, ки ба кӯйи ту мебуд ба бӯйи ту,
Хун гашт зи хӯйи ту, охир чӣ ҳисол аст ин?
Бо қони мани мискин, чӣ ноз кунӣ чандин?
Ҳоли дили ман мебин, охир чӣ дилол аст ин?

Эй дилу чони ошиқон шефтаи лиқои ту,
Сурмаи чашми хусравон хоки дари саройи ту.
Марҳами чони хастагон лаъли ҳаётбахши ту,
Доми дили шикастагон турраи дилрабои ту.
Дар сари зулфу холи ту рафт дили ҳама ҷаҳон
Кист, ки нест дар ҷаҳон ошиқу мубталои ту.
Дастӣ тӣҳӣ ба дарғаҳат омадаам умедвор,
Лутф кун, арчи нестам дархури марҳабои ту.
Оинаи дили маро рӯшанӣ деҳ аз назар,
Бӯ ки бубинам андару талъати дилкушои ту.
Ҷоми ҷаҳоннамои ман рӯйи тарабфизои туст,
Гарчи ҳақиқати ман аст ҷоми ҷаҳоннамои ту.
Орзуи ман аз ҷаҳон дидани рӯйи тусту бас,
Рух бинамо, ки сӯхтам з-орзуи лиқои ту.
Коми дилам зи лаб бидеҳ, ваъдаи бешу кам мадеҳ,
З-он ки вафо намекунад умри ману вафои ту.
Нест аҷаб агар шавад зинда Ироқӣ аз лабат,
К-оби ҳаёт мечакад аз лаби ҷонфизои ту.

Турки ман, эй ман гуломи рӯи ту,
Ќумла туркони ҷаҳон ҳиндуи ту.
Лаъли ту ширинтар аз оби ҳаёт
В-он ҷӣ з-он хуштар набобшад рӯи ту.
Хуррам он ошиқ, ки бинад ошкор,
Бомдодон талъати некӯи ту.
Фаррух он бедил, ки ёбад ҳар сахар
Аз гулу гулзори олам бўи ту.
Ҳайф набвад ман чунин ташначигар
В-оби ҳайвон ройгон дар ҷӯи ту.
Дил гирифтори қаманди зулфи ту,
Ҷон шикори ғамзаи ҷодуи ту.
Ғамзаи хунхори ту кард, он ҷӣ кард,
То ҷӣ хоҳад кард бо мо хӯи ту?
Ман чу сар дар пойи ту андохтам,
Бар сар оям оқибат чун мӯи ту.
Чун дили ман дар сари зулфи ту шуд,
Ҳам шавад гоҳ-гоҳ ҳамзонуи ту.
Ҳам бубинад ҷон ҷамоли ту аён,
Чун ниҳон шуд дар ҳами гесӯи ту.
Ҳар замон ҷое дигар сози мақом,
То наёбад кас нишони кӯи ту.
Ҳар нафас ҷое дигар пай гум кунӣ,
То Ироқӣ раҳ наёбад сӯи ту.

Он мӯниси ғамгусори ҷон ку?
Он шоҳиди ҷон, аниси ҷон ку?
Он ҷону ҷаҳон кучост охир?
В-он орзуи ҳама ҷаҳон ку?
Ҳайрон ҳама мондаанду вола,
К-он ёри латифу меҳрубон ку?
Бо ҳам будаем хуш замоне
Он айш кучову он замон ку?
Эй дилшуда, дам мазан зи ишқаш,
Ғар ошиқи содиқӣ нишон ку?
Ғар боҳабарӣ аз ӯ, нишон чист?
В-ар беҳабарӣ зи ҷон, ғиғон ку?
В-ар ҳамчу ман аз фирок зоре,
Дилхаставу ҷони нотагон ку?
Эй дил, манигар сӯйи Ироқӣ
Саргашта мабош, ҳамчу он ку?

Соқӣ, қадаҳи майи муғон ку?
Мутриб, ғазали тари равон ку?
Бо шохиду шамъ дар харобот
Айши хушӯ умри ҷовидон ку?
Дар савмаа чанд зӯҳд варзем,
Саҳрову гулу майи муғон ку?
Чун булбули бенаво чӣ бошем,
Бӯйи гулу боғу бўстон ку?
Гар бохабарӣ аз ӯ, нишон чист?
В-ар бехабарӣ аз ӯ, фиғон ку?
В-ар ёфтай аз ӯ нишоне,
Хунобаи чашми хунфишон ку?
Моро чӣ зи боғу бӯйи гулзор,
Бӯйи сари зулфи дилситон ку?
Он ҷону ҷаҳон кучост охир
В-он орзуи ҳама ҷаҳон ку?
Бо ҳам будаем рӯзаке чанд,
Он айш кучову он замон ку?
Дил гуфт, ки он чӣ кас надонист,
Аз вай хабарат диҳад, ки он ку?
Бо ин ҳама ҷаҳд мекунам, ҳам
Бошад ки шавам даме чунон ку?
Хоҳад, ки фидо кунад Ироқӣ
Ҷон дар раҳи ӯ, валеқ ҷон ку?

Эй ҷамолат бурқаъ аз рух ногаҳон андохта,
Оламе дар шӯру шӯре дар ҷаҳон андохта.
Ишқи рӯят растахезе аз замин ангехта,
Орзуят гулгуле дар осмон андохта.
Чашми бадро тоби рӯят оташе афрӯхта,
Чун сипанде ҷони муштоқон бар он андохта.
Рӯй бинмуда ҷамолат боз пинҳон карда рух,
Дар дили бечорагон шӯру ғиғон андохта.
Дидани рӯят, ки дерина таманнои дил аст,
Орзуе дар дили ин нотагон андохта.
Чанд бошад бедиле дар орзуи рӯйи ту,
Бар сари кӯйи ту сар бар остон андохта.
Бе ту умрам шуд, дарегову ҷӣ ҳосил аз дарег,
Боз н-ояд чун, ки шуд тир аз камон андохта.
Мондаам дар ҷоҳи ҳичрон пой бар дунболи мор,
Даст дар коми наҳанги ҷонситон андохта.
Ҳеҷ бинам боз дар ҳалқи Ироқӣ ногаҳон
Ҷазбаҳои дилрабоят ресмон андохта?

Дар савмаа нагунчад ринди шаробхона,
Соқӣ, бидеҳ мугеро дурди майи мугона.
Раҳ деҳ қаландареро дар базми дурднӯшон,
Бинмо муқомиреро роҳи киморхона.
То бишканад, чу тавба, ҳар бут ки мепарастад,
То чон ниҳад чу хирқа шукрона дар миёна.
Берун шавад чу Анқо аз хона сӯйи саҳро,
Парвоз гирад аз худ, бигзорад ошёна.
Фориғ шавад зи ҳастӣ в-аз хештанпарастӣ,
Барҳам занад зи мастӣ неку бади замона.
Дар хилвате чунин хуш чӣ хуш буд сабӯхӣ,
Бо маҳраме мувофик, бо ҳамдаме ягона.
Оварда рӯй дар рӯй бо шоҳиди накӯрӯй
Бар каф майи сабӯхӣ, дар сар майи шабона.
Соқӣ шароб дода ҳар лаҳза аз дигар қом,
Мутриб суруд гуфта ҳар дам дигар тарона.
Бода ҳадиси қонон, боқӣ ҳама ҳикоят,
Нағма хурӯши мастон, дигар ҳама фасона.
Наззора рӯйи соқӣ, наззорагӣ Ироқӣ,
Майхона – ишқи боқӣ, боқӣ - ҳама баҳона.

То ту дар хусну чамол афзудай,
Дил зи дасти оламе бирбудай.
Дар чаҳон ин шӯру гавго аз чӣ хост,
Гар чамоли худ ба кас нанмудай?
Гӯй дар майдони хусн афкандай,
Некувонро чокари фармудай.
Парда аз чехра замоне дур кун,
К-офтоберо ба гил андудай.
Чун набошам ман саги даргоҳи ту?
Чун бад-ин номи хушам бистудай.
Дар чаҳон беҳуда мечустам туро,
Чун ту дар қони Ироқӣ будай.

То дили мискини ман бирбудаї,
Камтарак бар қони ман бахшудаї.
То маро бар хеш ошиқ кардаї,
Рӯйи хуби худ ба ман нанмудаї.
Аз вафову дӯстї кам кардаї,
Дар ҷафову душманї афзудаї.
Бар мани мискин намебахшї, магар
Нолаҳои зори ман нашнудаї?
Кай хабар бошад туро аз ҳоли ман?
Ман чунин дар ранҷу ту осудаї.
Кошкї донистаме, боре, ки ту
Ҳеҷ бо ман як нафас хуш будаї?
То дари худ бар Ироқї бастаї,
Сад дар аз меҳнат бар ӯ бикшудаї.

Дар кори мани дарҳам, охир назаре фармой,
Дар холи мани пурғам, охир назаре фармой.
Бар хони чигархоре в-аз дасти ғамат зоре
Нобуда даме хуррам, охир назаре фармой.
То кай бувад ин меҳнат, то чанд кашам захмат?
Мурдам зи ғамат, як дам охир назаре фармой.
Хуни чигарам хӯрдӣ, чонам ба лаб овардӣ,
То кай диҳӣ, эй чон, дам, охир назаре фармой.
Бас чоњу дили мурда, к-аз лутфи ту шуд зинда,
Дар чони ман, эй чон, ҳам охир назаре фармой.
Дар кори мани бедил нобуда ба коми дил
Як лаҳза дар ин олам, охир назаре фармой.
Гар з-он ки Ироқӣ нест шоистаи рози ту,
Чун ҳаст дилаш маҳрам, охир назаре фармой.

Эй ба ту зинда чисму қон, мӯниси қони кистӣ?
Шефтаи ту инсу қон, унси равони кистӣ?
Меҳр зи ман гусастай, бо дигаре нишастай,
Ранҷи мани шикастай, роҳати қони кистӣ?
Чунки зи ман чудо най, чист, ки ошно най?
Гирам, аз они мо най, охир аз они кистӣ?
На-з ту ба ман расад асар, не ба рухат кунам назар,
Аз ту ду кавн беҳабар, пас ту аёни кистӣ?
Сайди дилам ба доми ту, тавсани чарх роми ту,
Эй ду ҷаҳон ғуломи ту, қону ҷаҳони кистӣ?
Ёфтаме ба рӯзу шаб аз лаби лаъли ту рутаб,
Ҳеҷ надонам аз ду лаб шахдфишони кистӣ?
Бар сари кӯ-т чун сагон ҳар сахаре кунам фиғон,
Ҳеҷ нағӯйӣ: эй фалон, ту зи сағони кистӣ?

Пеш аз инам хуштарак медоштӣ,
То чӣ кардам, к-аз кафам бигзоштӣ?
Боз бар хокам чаро меафканӣ?
Чун зи хок афтодаам, бардоштӣ.
Ман ҳанӯз аз ишқ чоне меканам,
Ту маро худ мурдае ангоштӣ.
То наёбам як дам аз меҳнат ҳалос,
Сад бало дар қони ман бигмоштӣ.
То шабехуне кунӣ бар қони ман,
Сад алам аз ошиқе бифроштӣ.
Ман надорам тоқати озори ту,
Қанг бигзор, оштӣ кун, оштӣ.
Ҳон Ироқӣ, хун гирий, к-уммеди ту
Ончунон н-омад, ки мепиндоштӣ.

Эй зи ғами фироқи ту ҷони маро шикоят,
Бар дари ту нишастаам мунтазири иноят.
Гарчи бимирам аз ғамат ҳам нақунӣ назар ба ман
В-арчи ки хун қунӣ дилам ҳам нақунам шикоят.
В-арчи қунам нисори ту ҷон, нараҳам зи дарди ту
Нест аз он, ки то абад ишқи туро ниҳоят.
Дил зи фироқ гашт хун, ҷон ба лаб омад аз ғамат,
Раҳматат ояд, ар қунам аз дили худ ҳикоят.
Бурд зи ман ҳавои ту ҷони азиз, эй дарег,
Қушт маро ҷафои ту бесабабу қиноят.
Гарчи биронӣ аз дарам, боз нагардам аз дарат,
Қун зи дари иноятат ёфтаам ҳидоят.
Ҳаста Ироқӣ онӣ туст, дур мақун зи дарғаҳат,
То наравад фиғонқунон аз ту ба ҳар вилоят.

Чоно, назаре ба мо накардӣ,
Бо хештан ошно накардӣ.
Як дам ба муроди мо набудӣ,
Як кор барои мо накардӣ.
Як ваъдаи худ ба сар набурдӣ,
Як хочати мо раво накардӣ.
Моро ба висол ваъда додӣ,
В-он ваъдаи худ вафо накардӣ.
Хар лоба, ки бар дари ту кардем,
Нашнидиву гӯш во накардӣ.
Дар кӯйи ту омадему моро,
Бар хоки дари ту чо накардӣ.
Пас дар дили ту чӣ гуна гунҷем,
Чун бар дари худ раҳо накардӣ?
Дарди дили хастадил Ироки
Дидӣ, ба карам даво накардӣ.

Омад ба дарат умедворе,
К-ӯро ба чуз аз ту нест ёре.
Мехнатзадае, ниёзманде,
Хичлатзадае, гунахкоре.
Аз гуфтаи худ сияхрӯе
В-аз кардаи хеш шармсоре.
Аз ёр чудо фитода умре
В-аз дӯст бимонда рӯзгоре.
Буда ба дарат чунон азизе,
Дур аз ту чунин бимонда хоре.
Хурсанд зи хоки дарғахи ту,
Бечора ба бўй ё губоре.
Шояд зи дари ту бозгардад
Навмед чунин умедворе?
Зебад, ки шавад ба коми душман
Аз дӯстии ту дӯстдоре?
Бахшой зи лутф бар Ироқӣ,
К-ӯ монд кунуну зинхоре.

То чанд ишк бозем бар рӯйи ҳар нигоре?
Чун мешавем ошиқ бар чехраи ту боре.
Аз гулбуни чамолат хорест ҳусни хубон,
Мискин касе, к-аз он гул қонеъ шавад ба хоре.
Хоҳӣ, ки ҳамчу зулфат олам ба ҳам барояд,
Бинмой ошиқонро аз турраи ту торе.
Он хушдиӣ кучо шуд в-он давр ку, ки моро
Дидор менамудӣ ҳар рӯз як-ду боре?
Моро зи ҳам чудо кард айём, варна моро
Бо давлати висолат хуш буд рӯзгоре.
Дар парда чанд бошӣ, баргир буркаъ аз рух,
То рӯйи ту бубинад як дам умедворе.
Дар интизори васлат чонам расид бар лаб,
Аз васли ту чӣ ҳосил моро чуз интизорӣ?
Чоми чаҳоннамоят бинмой, то Ироқӣ
Андар рухат бубинад рухсори ҳар нигоре.

Нигоро, кай бувад, к-уммедворе
Биёбад бар дари васли ту боре?
Чӣ хуш бошад, ки баъд аз ноумедӣ
Ба коми дил расад уммедворе.
Бидех коми дилам, магзор, чоно,
Ки душман ком гардад дӯстдоре.
Диле дорам, гирифтори ғами ту,
Надорад чуз ғами ту ғамгусоре.
Чунон хӯ кард дил бо ғам, ки гӯй
Ба чуз ғам хӯрдан ўро нест коре.
Биё, эй ёр, дилро ёрие кун,
Ки бечора надорад чуз ту ёре.
Ба ғам шодам аз он, к-андар фироқат
Надорам аз ту чуз ғам ёдгоре.
Чӣ хуш бошад, ки ҷони ман барояд,
Зи меҳнат вораҳам якбора боре.
Ирокиро зи ғам ҷон бар лаб омад,
Чӣ меҳоҳад ғамат аз дилфигоре?!

Намедонам чӣ бад кардам, ки некам зор медорӣ,
Танам ранчур меҳоҳӣ, дилам бемор медорӣ.
Зи ранчам роҳате дорӣ аз инам дер мепурсӣ,
Ба зорӣ карданам шодӣ, аз онам зор медорӣ.
Диламро хаста медорӣ ба тири ғам, раво бошад,
Ба теги ҳаҷр қонамро чаро афгор медорӣ.
Чӣ озоре зи ман, худ ман ба озоре намеарзам,
Чӣ бошам, худ киям, к-аз ман чунин озор медорӣ?
Маро душман чӣ медорӣ, ки некат дӯст медорам,
Маро чун ёр медонӣ, чаро агёр медорӣ?
Маро гӯйӣ: Махӯр андӯх, ки ғамхори ту хоҳам шуд,
Надонам он, кунун боре, маро ғамхор медорӣ?
Нихӣ бар қони ман миннат, ки теморат ҳамедорам,
Дилам хун шуд зи теморат, накӯ темор медорӣ!
Дареғо, он ки гаҳ-гоҳе ба дарде ёд мекардӣ
Азизам доштӣ аввал, ба охир хор медорӣ.
Ба дарде қонеам аз ту, ба дашноме шудам розӣ,
Дар ин ҳам ёриам надҳӣ, чӣ гуна ёр медорӣ?
Ба ҳар рӯйе, ки битвонам ман аз ту рӯ нагардонам,
Агар бар тахт биншонӣ в-агар бар дор медорӣ.
Ба ту ҳар кас, ки фахр орад, надорӣ ор аз ӯ, донам,
Ироқӣ нек бадном аст, аз он рӯ ор медорӣ.

Нигоро, вақти он омад, ки як дам они ман бошӣ,
Дилам бе ту ба қон омад, биё, то қони ман бошӣ.
Дилам он гоҳ хуш гардад, ки ту дилдори ман гардӣ,
Маро қон он замон бошад, ки ту қонони ман бошӣ.
Ба ғам з-он шод мебошам, ки ғамхорам ту хоҳӣ буд,
Аз он бо дард месозам, ки ту дармони ман бошӣ.
Басо хуни чигар, қоно, ки бар хони ғамат хӯрдам,
Ба бӯйи он ки як боре ту ҳам меҳмони ман бошӣ.
Манам доим туро хоҳону ту хоҳони худ доим,
Маро он бахт кай бошад, ки ту хоҳони ман бошӣ?
Ҳама они худӣ қоно, аз он бо кас напардозӣ,
Чӣ бошад, эй зи қон хуштар, ки як дам они ман бошӣ?
Агар ту они ман бошӣ, аз ину он наяндемашам,
Зи куфр охир чаро тарсам, чу ту имони ман бошӣ.
Зи дӯзах он гаҳе тарсам, ки чуз ту молике бидам,
Биҳишт он гоҳ хуш бошад, ки ту ризвони ман бошӣ.
Фалак пешам замин бўсад, чу ман хоки дарат бўсам,
Малак пешам камар бандад, чу ту султони ман бошӣ.
Ироқӣ пас аҷаб набвад, ки андар ту шавад ҳайрон,
Чу худро бингарӣ дар ман, ту ҳам ҳайрони ман бошӣ.

Хушо дарде, ки дармонаш ту бошӣ,
Хушо роҳе, ки поёнаш ту бошӣ.
Хушо чашме, ки рухсори ту бошад,
Хушо чоне, ки чононаш ту бошӣ.
Хушиву хуррамиву комронӣ
Касе дорад, ки хоҳонаш ту бошӣ.
Ҳама шодиву ишрат бошад, эй дӯст,
Дар он хона, ки меҳмонаш ту бошӣ.
Гулу гулзор н-ояд хуш касеро,
Ки гулзору гулистонаш ту бошӣ.
Чӣ бок ояд зи кас онро, ки ўро
Ниғаҳдору ниғаҳбонаш ту бошӣ.
Машав пинҳон аз он бечора, к-ўро
Ҳама пайдову пинҳонаш ту бошӣ.
Мапурс аз куфру имон бедилеро,
Ки ҳам куфру ҳам имонаш ту бошӣ.
Барои он ба тарки худ бигӯяд
Дили бечора, то чонаш ту бошӣ.
Ироқӣ толиби дард аст пайваст
Ба бӯйи он, ки дармонаш ту бошӣ.

Чӣ хуш бошад, ки дилдорам ту бошӣ,
Надиму мӯнису ёрам ту бошӣ.
Дили пурдардро дармон ту созӣ,
Шифои ҷони беморам ту бошӣ.
Зи шодӣ дар ҳама олам нагунҷам,
Агар як лаҳза ғамхорам ту бошӣ.
Агарчи саҳт душвор аст корам,
Шавад осон чу дар корам ту бошӣ.
Надорам мӯнисе дар ғори гетӣ,
Биё, то мӯниси ғорам ту бошӣ.
Агар ҷумла ҷаҳонам ҳасм гарданд
Натарсам, чун ниғахдорам ту бошӣ.
Ҳаменолам чу булбул дар саҳаргоҳ,
Ба бӯйи он ки гулзорам ту бошӣ.
Чу гӯям васфи ҳусни моҳрӯйе,
Ғараз з-он зулфу рухсорам ту бошӣ.
Агар номи ту гӯям в-ар нагӯям,
Мурод аз ҷумла гуфторам ту бошӣ.
Аз он дил дар ту бандам, чун Ироқӣ,
Ки меҳоҳам, ки дилдорам ту бошӣ.

Андӯҳгинӣ чаро, Ироқӣ,
Моно, ки зи чуфти хеш тоқӣ!
Ғамгин магар аз фироқи ёрӣ?
Шӯрида магар зи иштиёқӣ?
Хун хӯр, ки дар ин саройи пурғам
Бо ҳаҷр ҳамеша ҳамвисоқӣ.
Ёрон зи шароби васл сармаст,
Махрум ту аз шаробу соқӣ.
Ногашта даме зи хеш фонӣ,
Хоҳӣ, ки шавӣ ба дӯст боқӣ?
Қон кан, ки на лоиқи висолӣ,
Хун бор, ки дархури фироқӣ
Чун лоиқи васл нест будат
Эй кош, набудӣ, эй Ироқӣ.

Дилрабое дил зи ман ногаҳ рабудӣ, кошкӣ.
Ошное қиссаи дардам шунидӣ, кошкӣ.
Хубрухсоре никоб аз пеши рух бардоштӣ,
Чазбаи ҳуснаш маро аз ман рабудӣ, кошкӣ.
Эй дарего, дидаи бахтам нахуфтӣ як сахар,
Ё шабе дар хоб ёрам рух намудӣ, кошкӣ.
Дар пайи Симурғи васлаш оламе саргаштаанд,
Будӣ ўро дар ҳама олам вучуде, кошкӣ.
Чун диламро дарди ў дармону ҷонро маҳрам аст,
Бар сари дардам дигар дарде фузудӣ, кошкӣ.
Ҳалқаи уммед то кай бар дари васлаш занам,
Дастӣ лутфаш ин дари баста кушудӣ, кошкӣ.
Аз пайи буди Ироқӣ з-ў чудо афтодаам,
Дар ҳама олам маро буде набудӣ, кошкӣ.

Гар на савдои ёр доштаме,
Кай чунин нолаи зор доштаме?
В-арна гайрат дамам фуру бастӣ,
Нола ҳар як ҳазор доштаме..
Чӣ ғамам будӣ, ар дар ин темор
Бо ғамаш ғамгусор доштаме.
Ёр дар корам ар назар кардӣ,
Беҳ аз ин кору бор доштаме
З-он фаромӯшаҳд дашноме,
Кошкӣ, ёдгор доштаме.
Рӯзгорам шуд, арна гофиламе
Мотами рӯзгор доштаме.
Бе рухи ёр нохуш аст ҳаёт,
Чӣ хуш астӣ, ки ёр доштаме.
Гар Ироқӣ бурун шудӣ зи миён,
Дилбар андар канор доштаме.

Эй ки аз лутф саросар ҷонӣ,
Ҷон ҷӣ бошад, ки ту сад ҷандонӣ.
Ту ҷӣ ҷизӣ, ҷӣ балой, ҷӣ касӣ?
Фитнаӣ, шанқасай, фаттонӣ?
Ҳикмат аз ҷист равон бар ҳама кас,
Кайқубодӣ, малакӣ, хоқонӣ?
Ба даме зинда кунӣ сад мурда,
Исий, оби ҳаётӣ, ҷонӣ?
Ба тамошои ту ояд ҳама кас,
Лолазорӣ, ҷаманӣ, бўстонӣ?
Рӯй дар рӯйи ту оранд ҳама,
Қиблай, оинаӣ, ҷононӣ?
Дар мазоки ҳама кас ширинӣ,
Ангубинӣ, шакарӣ, сайлонӣ?
Гарчи хурдӣ ҳамаро дархурдӣ,
Намакӣ, оби равонӣ, нонӣ?
Орзуи дили бемори манӣ,
Сихатӣ, офиятӣ, дармонӣ?
Гаҳ хуморам шиканӣ, гаҳ тавба,
Майи нобӣ, фуқай, раммонӣ?
Дидаи ман ба ту бинад олам,
Офтобӣ, камарӣ, аҷфонӣ?
Ҳама хубон ба ту орастаанд,
Каҳрабой, гуҳарӣ, марҷонӣ?
Ҳама дар базми мулукат хонанд,
Қиссай, маснавӣ, девонӣ?

Эй бод, агарчи нотавонӣ,
Бархез сабук, макун гаронӣ.
Бигзар сахаре ба кӯйи ҷонон,
Дарёб ҳаёти ҷовидонӣ.
Боре ту най чу ман муқайяд,
Аз вай ба чӣ узр бозмонӣ.
Хоки дари ӯ бибӯсу аз мо-ш
Хидмат бирасон чунонки донӣ.
Дорам ба ту ҳам таваққӯи он-к
Чун хидмати ман бад-ӯ расонӣ.
Гар ҳеч маҷоли гуфт ёби,
Гӯй ба забони безабонӣ:
Мо ташнаву оби зиндагонӣ
Дар ҷӯйи ту ройгон ту ронӣ.
Бо мо назари иноят, эй дӯст,
Гар беҳтар аз ин кунӣ, тавонӣ.
Он дил ки ба бӯйи ту ҳамезист,
Инак, ба ту дод зиндагонӣ...
Аз ёди лаби ту ошиқонро
Ҳар лаҳза ҳазор комронӣ.
Ҷонҳо-т фидо, ки аз латофат
Осоиши сад ҳазор ҷонӣ.
Ҳар васф, ки дар замирам ояд,
Чун дарнигарам варои онӣ.
Оқиз шудам аз баёни васфат,
Оре, ки ту бартар аз баёнӣ.

Сирри ишқат кас тавонад гуфт? Не.
Дурри васфат кас тавонад суфт? Не.
Дидаи ҳар хас ба чорӯби мижа
Хоки даргоҳат тавонад рӯфт? Не.
Аз гулистони ҷамоли дилкушо-т
Ҳеҷ бедилро гуле бишкуфт? Не.
Пеши хуршеди рухат чун зарраам,
Офтоб аз зарра рух бинхуфт? Не.
Ҳалқа бар дар мезадам. Гуфтӣ: Дарой.
Андар он будам, ки ғайрат гуфт: Не.
Охир ин бахти маро бедорие,
Ҳеҷ касро бахт чандин хуфт? Не.
Лутф кун, к-аз ту Ироқӣ тоқ монд,
Эй ба хубӣ дар ҷаҳонат чуфт не.

Эй хуштар аз чон, охир кучой,
Ки рӯйи хубат бо мо намоӣ?
Бе ту чунонам, к-аз чон ба чонам,
Хар сӯ давонам, охир кучой?
Бемори худро мепурс гаҳ-гаҳ,
Пайваста аз мо магзин ҷудой.
Ҷоно, ҷӣ бошад гар дар ҳама умр,
Гирди дили мо як дам барой?
То кай зи ғамза дилҳо кунӣ хун?
Чанд аз карашма ҷонро рабой?
Чун мебарӣ дил боре ниғаҳ дор,
Бечораеро чанд озмой?
Дар банди хешам бингар сӯи ман,
Бошад, ки ёбам аз худ раҳой.

Шудам аз ишки ту шайдо, кучой?
Ба чон мегӯямат, чоно, кучой?
Ҳамепӯям ба бўят гирди олам,
Ҳамечуям туро ҳар ҳо, кучой?
Чу ту аз ҳусн дар олам нагунҷӣ,
Чӣ донам то ту чунӣ, ё кучой?
Чу он чо, ки туй касро гузар нест,
Зи кӣ пурсам, кӣ донад, то кучой?
Ту пайдоӣ, вале аз ҷумла пинҳон
В-агар пинҳон наӣ, пайдо кучой?
Зи ишқат оламе пуршӯру ғавгост,
Чӣ донам, то дар ин ғавго кучой?
Фитод андар сарам савдои ишқат,
Шудам саргашта з-ин савдо кучой?
Дар ин водии хунхори ғами ту
Бимондам бекасу танҳо, кучой?
Дили саргаштаи ҳайрони моро
Нишоне дех, раҳе бинмо, кучой?
Чу шайдои ту шуд мискини Ироқӣ
Нагӯӣ, к-охир, эй шайдо, кучой?

Наям бе ту даме бе ғам, кучой?
Надорам бе ту дил хуррам, кучой?
Ба бӯйат зиндаам ҳар ҷо ки ҳастӣ,
Ба рӯйат орзумандам, кучой?
Наёйӣ назди ин ранҷур як дам,
Напурсӣ ҳоли ин дардам, кучой?
Зи ман ҳар дам барояд нолаву оҳ,
Чу ёд ояд рухат ҳар дам, кучой?
Чу рӯйи ту набинам ҳар сахаргоҳ,
Бинолам зор, к-эй ҳамдам, кучой?
Даро шод аз дарам, к-аз орзуят
Ба ҷон омад дили пурғам, кучой?

Бувад оё, ки хиромон зи дарам боз оӣ,
Гираҳ аз кори фурӯбастаи ман бигшой.
Назаре кун, ки ба ҷон омадам аз дилтангӣ,
Гузаре кун, ки хаёли шудам аз танҳой.
Гуфта будӣ, ки биёям чу ба ҷон оӣ ту,
Ман ба ҷон омадам, инак ту чаро меной?
Баски савдои сари зулфи ту пухтам ба хаёл,
Окибат, чун сари зулфи ту шудам савдой.
Ҳама олам ба ту мебинаму ин нест аҷаб,
Ба кӣ бинам, ки туй чашми маро биной.
Пеш аз ин гар дигаре дар дили ман мегунчид,
Ҷуз туро нест кунун дар дили ман гунҷой.
Ҷуз ту андар назарам ҳеҷ касе менояд
В-ин аҷабтар, ки ту худ рӯй ба кас нанмой.
Гуфтӣ: Аз лаб бидиҳам коми Ироқӣ рӯзе,
Вақти он аст, ки он ваъда вафо фармой.

Биё, ки бе ту ба чон омадам зи танхой,
Намонад сабр маро беш аз ин шикебой.
Биё, ки бе ту дилам роҳате намеёбад.
Биё, ки бе ту надорад ду дида биной.
Зибаски бар сари кӯйи ту лобаҳо кардам,
Бисӯхт бар мани мискин дили тамошой.
Агар ҷаҳон ҳама зеру забар шавад зи ғамат
Туро чӣ ғам, ки ту хӯ кардаӣ ба танхой.
Надида рӯйи ту аз ишқ оламе мурда,
Яке намонад, агар худ ҷамол бинмой.
Зи чехра парда барандоз то сарандозе
Равон фишонад бар рӯйи ту зи шайдой.
Ба парда дар чӣ нишинӣ, чӣ бошад ар нафасе
Ба пурсиши дили бечорае бурун ой?
Назар кунӣ ба дили хастаи шикастадиле,
Магар ки раҳматат ояд бар ӯ бибахшой.

Писаро, раҳи қаландар сазад ар ба ман намоӣ,
Ки дарозу дур дидам раҳи зӯҳду порсой.
Қадаҳе майи мугона ба ман ор, то бинӯшам,
Ки дигар намонд моро сари тавбаи риёӣ.
Майи соф агар набошад, ба ман ор дурди тира,
Ки зи дурди тира ёбад дилу дида рӯшноӣ.
Ками хонақоҳ гирифтам, сари муслиҳӣ надорам,
Қадаҳи шароб пур кун, ба ман ор, чанд пой?
На раҳу на расм дорам, на дилу на дин, на дунё,
Манаму ҳарифу кунче ва навои бенавой.
Наям аҳли зӯҳду тавба, ба ман ор соғари май,
Ки ба сидқ тавба кардам зи ибодати риёӣ.
Ту маро шароб дардеҳ, ки зи зӯҳд тавба кардам,
Чу зи зоҳидӣ надидам чуз лофу худнамоӣ.
Зи ғами замона моро бираҳон ба май замоне,
Ки наёфт чуз ба май кас зи ғами замон раҳой.
Чу зи бода маст гаштам, чӣ калисо, чӣ Каъба?
Чу ба тарки худ бигуфтам, чӣ висолу чӣ чудой?
Ба қиморхона рафтам, ҳама покбоз дидам,
Чу ба савмаа расидам, ҳама ёфтам дағой.
Чу шикаст тавбаи ман, машикан ту аҳд, боре
Ба мани шикастадил гӯ, ки чӣ гунай, кучой?
Ба тавофи Каъба рафтам, ба ҳарам раҳам надоданд
Ки буруни дар чӣ кардӣ, ки даруни хона ой?!
Дари дайр мезадам ман, зи дарун садо баромад,
Ки дарой, эй Ироқӣ, ки ту худ ҳарифи мой!

Сахаргоҳ бар дари роҳатсарое
Гузар кардам, шунидам марҳабое.
Дарун рафтам, надиме чанд дидам,
Ҳама сармасти ишқи дилрабое.
Ҳама аз беҳудӣ дар ҳойу ҳуйе.
Ҳама з-ошуфтагӣ дар хуйу ҳойе.
Зи ранги нестишон рангу бӯйе,
Зи барги беनावоишон навое.
Зи сидра бартар эшонро мақоме,
Варои аршу курсӣ муттакое.
Нишаста бар сари хони футувват
Ба ҳар ду кавн дардода салое.
Назар кардам, надидам мулки эшон
Аз ин олам, ба чуз тан риштатое,
Зи ҳайрат ҳам ҳама гум гашта аз худ,
Вале дар ишқ ҳар як раҳнамое.
Маро гуфтанд: Ҳолат чист? Гуфтам:
Чӣ пурсӣ ҳоли мискини гадое.

Дар ин раҳ гар ба тарки худ бигӯӣ,
Бубинӣ, к-он чӣ мечӯӣ, худ ӯӣ.
Ту ҷониву чунон донӣ, ки ҷисмӣ.
Ту дарёиву пиндорӣ, ки чӯӣ.
Туй дар ҷумла олам ошкоро
Ҷаҳон оинаи тусту ту ӯӣ.
Намедонам, чу баҳри бекаронӣ,
Чаро пайваста дар банди сабӯӣ?
Зи берангӣ туро чун нест ранге,
Аз он дар орзуи рангу бӯӣ.
Ба гирди худ баро, як бор, охир
Ба гирди ҳар ду олам чанд пӯӣ?
Муроди худ ҳам аз худ боз ёбӣ
Ироқӣ, гар ба тарки худ бигӯӣ.

Дар ин раҳ гар ба тарки худ бигӯй,
Якин гардад туро, к-ӯ ту, ту ӯй.
Сари мӯйе зи ту то бо ту бокист
Бад-ин раҳдарнагунҷи гарчи мӯй.
Ками худ гир, то чумла ту бошӣ,
Равон шав сӯйӣ дарё, з-он ки чӯйӣ
Чу бо дарё, гирифтӣ ошноӣ
Мучарад шав. зи сар баркаш дутойӣ.
Бад-ин дарё гилемат шуста гардад,
Агар як бор даст аз худ бишӯйӣ.
Зи баҳри обрӯ резад дурӯйӣ.
Зи баҳри обрӯ якрӯя кун кор,
Ки ин чообрӯ резад дурӯйӣ.
Нахустин гум кунанд, он гоҳ бичӯянд
Чу ту чизе накардӣ гум, чӣ чӯйӣ!
Туро то дар дарун сад хорхор аст,
Аз ин бўстон гуле ҳаргиз набӯйӣ.
Паси дар з-он чу чорӯбе, ки пайваст
Миён дарбаста баҳри рӯфтурӯйӣ.
Туро ранге надоданд аз хуми ишк
Аз он дар орзуи рангу бўйӣ.
Баҳуш неҳ по дар ин водии хунхор,
Ки раҳ пурсанглоху ту сабӯйӣ.
Дар ин майдон ҳамехур захм чун ту
Фитода дар ҳами чавгон чу гӯйӣ.
Наёбӣ аз ҳами чавгон раҳой
Ироқӣ, то ба тарки худ нагӯйӣ.

Абдол	-	чамъи бадал ё бадил, хосони Худо, ки шумораи онҳо ҳафт ё ҳафтод будааст.
Абсор	-	чамъи басар, чашмҳо
Аёз	-	номи шоҳиде, ки Маҳмуди Ғазнавӣ дӯсташ медошт
Аз сари ҷон бархостан	-	даст аз ҷон шустан
Алғиёс	-	мухаффафи аллабулғиёс - паноҳ меҳоҳам, додрас мечӯям
Алминнату - лиллаҳ	-	миннат Худойрост, сипос Худойро
Ано	-	заҳмат, ранҷ, машаққат
Араз	-	аломати зоҳирии ашё
Арзонӣ	-	дархур, лоик
Аҷфон	-	чамъи ҷафн, пилкҳои чашм, миҷгонҳо
Бод паймудан	-	киноя аз корҳои беҳудавау бефоида кардан аст (Лугатномаи Деххудо)
Бодаи аласт	-	бодае, ки рӯҳи инсон қабл аз вуруд ба ҷаҳони ҳастӣ дар рӯзи мисоқ аз дасти Сокии азал нӯш кардааст. Яъне мурод ишқи азалӣ аст ва дар Куръон бар он ишора ҳаст: "Аласту бираббикум қолу бало" (сураи аъроф, ояи 172)
Бурқаъ	-	рӯйбанд, рӯйпӯш

Буткада	-	бутхона
Бӯта	-	зарфе, ки зару симу амсоли он дар он ниҳанд ва дар кӯра гузаронад.
Вараъ	-	парҳезгорӣ, боз ситодан (яке аз мақомҳои тасаввуф)
Висок	-	хона, хучра, хиргоҳ
Гирий	-	гиря кун
Гом	-	кадам, пой
Гусастан	-	кандан, чудо шудан
Даго	-	мардуми норост, дағал, маккор
Дайёр	-	сокин, муқим
Дайр	-	ибодатхонаи насронӣ ё оташпарастон
Далоил	-	ҷамъи далел-санаду хуччатҳо
Дархурд	-	муносиб
Дилол	-	ғамза, ишва, карашма
Дилшуда	-	дилдода
Дун	-	паст, нокас, фурӯмо
Зарк	-	дурӯягӣ, риёкорӣ (Фарҳанги форсии Муин)
Зуннор	-	риштае, ки ғайримусулмонон ба камар мебастанд.
Зӯҳл	-	парҳез аз нозу наими дунё (яке аз мақомҳои тасаввуф)
Идбор	-	бадбахтӣ
Иноят	-	мададгорӣ, дастгирӣ, лутфу меҳрубонӣ
Иқол	-	решмоне, ки бо он поҳои шутурро банданд

Кавнайн	-	ду олам
Кавсар	-	чамаест дар бихишт,ки аз он ҳамаи чашмаҳои бихишт қорӣ мешаванд.
Катмонӣ	-	пӯшида, пинҳонӣ
Кисват	-	чома, либос
Қаллош	-	мардуми бе ному нанг
Қарроӣ	-	қуръонхонӣ
Китол	-	муҳориба, корзор, қанг
Лот	-	номи бути машҳури давраи қоҳилияи араб
Лочарм	-	ноҷор,ноғузир
Мавло	-	банда, барда, гулом(ба маънои сарвар,махдум низ меояд)
Майкада	-	дӯконе, ки дар он ҷо нишинанд ва бода хӯрданд. Дар истилоҳи сӯфия қадами муноҷотро гӯянд (Истилоҳоти Ироқӣ)
Малӯл	-	андӯхгин, ғамгин
Мастаба	-	майхона
Маҳмуд	-	ишора ба Султон Маҳмуди Ғазнавӣ
Маҳҷур	-	дар ҳаҷр буда, дурафтада
Маъҷун	-	сиришташуда,омехташуда
Меҳнат	-	ранҷ, азоб
Меҳргиёҳ	-	ғиёҳе аст дар Чин,ки решаи он ба сурати одамӣ аст, номи дигари он иштаранг аст.
Мубоҳ	-	қоиз, раво
Муғ	-	рӯхонии оташпарасти
Мудом	-	шароб, май

Музтар	-	бечора
Муқомир	-	қиморбоз
Мул	-	шароби ангурӣ
Мурғи бисмил	-	мурғи тапанда, печон. Аз он чихат бисмил мегӯянд, ки бояд ба ҳангоми сар буридан аз рӯи оини мусулмонӣ "бисмиллоҳ" гӯянд.
Муслиҳӣ	-	ислоҳшавӣ
Мӯйидан	-	бо овоз гиристан, шеван кардан
Навол	-	бахшиш, ҳадья
Насак	-	тарз, қоида
Нафир	-	бонг, садо, фаръёд
Нукл	-	газак, хӯриш
Порсо	-	поқдоман, парҳезкор
Пухта	-	озмуда, ботаҷриба
Пӯйидан	-	рафтуомад кардан
Равон	-	ҷон
Рафъат	-	чалолу сарафрозӣ
Раҳик	-	шароби ноб, бегаш, холис
Рачо	-	уммед, орзу, чашмдошт
Ридо	-	болопӯш
Риёз	-	чамъи равза-боғҳои бихишт
Риёй	-	дурӯягӣ
Ризвон	-	бихишт
Ринд	-	мункиру лоуболӣ ва бекайдӣ, қасе ки зоҳири худро дар маломат дораду ботинаш саломат бошад (Бурҳони қотей). Дар истилоҳи сӯфия ба маънии қасе аст, ки чамен қасароту таайиноти зоҳириву имконӣ ва

		сифоту аъёнро аз худ карда ва сарафрози Оламу Одам аст, ки мартабаи ҳеч махлуқе ба мартабаи рафеи ӯ намерасад (Фарҳанги мусталехоти ирфонӣ)
Утаб	-	хурмои тару тоза
Уавдо	-	ишк, чунун
Уавмаа	-	ибодатхонаи тарсоён, киноя аз манзили будубоши сӯфиён
Уаир	-	оташи афрӯхтаи сӯзон, дӯзах, ҷаҳаннам
Уайлон	-	челон
Уамов	-	овозе аст, ки холи шунавандаро мунқалиб гардоонад (Фарҳанги истилоҳоти урафо), вачду сурур ва пойкӯбиву дастафшонии сӯфиён мунфаридан ё ҷамъан бо одоб ва ташрифоти хос (Фарҳанги форсии Муин)
Уаҳбо	-	шароби ангурӣ, бода
Уолус	-	мардуми ҷарҷабону зоҳирнамо ва фиребдиҳандаву макқору ҳилагар (Бурҳони қотъ)
Уаваққуъ	-	ҷаҳмдошт, умед
Уавсан	-	асли саркаш, ромнашуда
Уайласон	-	навъе аз ридо, фӯта, ки хатибону козиён бар дӯш андозанд (Бурҳони қотъ)
Уанз	-	тамасхур, истехзо
Уасним	-	ҷаҳмаест дар бихишт, ки оби он аз баландӣ фуру резад
Уаҳайюр	-	хайронӣ, хайратзадагӣ

Темор	-	гаму андӯх, ранҷ
Томот	-	ҳазён ва суханони беасл, лофу газофи сӯфивашондар боби изҳори кашфу каромоти худ (Ғиёсуллуғот)
Турра	-	карона ва тарафи ҳар чизе; мӯйи пешонӣ, сафкарда бар пешони, зулф, кокул (Луғатномаи Деххудо)
Тӯтиё	-	санги сурма
Уззо	-	номи буте аст дар Арабистон қабл аз илом
Ур	-	бараҳна
Фароз	-	кушода
Фаттон	-	мафтункунанда, дилрабо
Фитрок	-	тасмаи чармине, ки барои баستاني сайд пеши зини асп меовезанд
Фуқоъ	-	оби ҷав (пиво)
Фурӯ ҳил	-	бинех, бигзор
Хаммор	-	майфурӯш, бодафурӯш (дар истилоҳи сӯфиён пир ё муршид)
Харобот	-	шаробхона; майхона; киноя аз маҳалли будубоши сӯфиён
Хорхор	-	киноя аз дағдағава хоҳиш бошад
Хулд	-	бихишт
Хулқон	-	ҷамъи халқ - мардумон
Ҳариф	-	ҳампиёла, ҳамқадах
Ҳинду	-	ба маънии чокар, гулом

Хинчор	-	роҳи рост
Чашм доштан	-	интизор будан
Чашмаи ҳайвон	-	чашмаи ҳаёт чашмае,
		гӯянд дар зулмот аст ва
Хизру		Зулқарнайн дар талаби он
		рафтанд ва аввалӣ
		онро ёфт.
Чӣ саанчад?	-	чӣ арзад?
Чавр	-	зулму ситам
Цайб	-	гиребон
Қоми ҷаҳоннамо	-	қалби орифи комил
Чурм	-	гуноҳ
Шаби дайчур	-	шаби торик
Шағаб	-	шӯр ангехтан
Шанқаса	-	ҷавру тааддӣ беҳад ба
		мардум
Яшки наҳанг	-	дандони тезу калони
		қисми неши даҳони наҳанг

БАРОИ ЁДДОШТ

000180410

Китобхонаи миллии Тоҷикистон